

ROMAAN

N° 11

SISU:

Sven Elvestad: Kullikisa.
Anny Wofhe: Punasel kaldal.
C. W. Leadbeater: Waim wedurijuhiks.
Andres Silla: Mõistatused.
Rabindranath Tagore: Kojuminek.
Woldemar Bonsels: Üksikasjad.
Selma Lagerlöf: Suurtükimees.
Grazia Deledda: Sarra.
P. Rosits: Wäljas õitsewad akaatsiad.
Dr. Marcel Arpad: Musilaste mõtteferad.
Justin Huntly Mc. Carthy: Kui mina kunin-
gas oleksin!

KIRJASTUS-ARENG-TALLINN 1923.

Kaubamaja Esto-Muusika

Tallinn, Lai tän. 34

.. Kõnetraat 10-24 ..

Noodid ja nende kirjastus. Tiiwklawerid, pianiinod, muusikariistad ja nende osad.

Ainuesitused Eestis:

C. BECHSTEIN, Berliinis, tiiwklawerid ja pianiinod. " " " " JUL. HEINR. ZIMMERMANN, Leipzigis, muusikariistad. Uhendatud lawateoste kirjastajad (Drei Masken-Verlag), Berliinis, näitelawa kirjandus: ooper, operetid jne. Koolidele ja seltsidele hinnaalandus.

Kui Tarzan Ameerikast Tallinna tuleb,

„Estonias“ einet on wõtnud, läheb ta Tiibuse Jaagu juhatusse järele

Wana Posti tän. 8,

kus asub puht Eesti äri, kõigile tallinnlastele tuntud kaubamaja

„SAKALA“

Ostab oma tutlawatele kõiksugu fantasii-willast, -siidi ja frotteed kostüümide, mantoode, kuubede, kleitide ja pluusede jaoks. Enesele uue Irant ülikonna, palitu- ja püksiriide. Mööblisiidi, põrandariideid, aknakardinaid jne. jne. Kodus kinkisid kätte andes lausub naljatades:

... Need on kõik Ameerikast toodud uudised! ...

HEINRICH LAGUS

Tallinn, S. Karja tän. 18

Telefon 12-53

Ladus alati saadaval:

Nafta

Masut

Petroleum

Bensiin

Masina-

Tsilindri-

Mootor-

Waseliin-

Spindli-

Wärnits

Wankrimääre

Karbolineum

Terpentiin

**Puutõrw, Katusetõrw, Katusepapp, Seebikiwi,
Lilm, Kriit, Pesusooda.**

õli

H. LEOKE, Wiljandis

Kõige täielikum nätekirjanduse
keskladu Eestis

≡ Nimestikud hinnata ≡

Kõnetraat 17-54

MEESTERAHVA
RÄTSEPAÄRI

Kõnetraat 17-54

TALLINN

Rataskaevu tän. 14/4

M. ANDREESEN

TALLINN

Rataskaevu tän. 14/4

Teatab oma austatud tellijatele, et on kohale jõudnud kõik kewade ja suwe hooajaks tarwisminewad riided, Ulster kewadepalitu riided, Covercoat palituriided ja umbes 250 mtr. ülikonnariideid, nende seas riideid, mis sisaldawad kuni 50% siidi.

Daamide tualettide spetsiaal-äri

J. SAAR

TALLINN

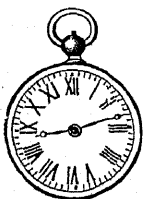
Narva maantee nr. 19

Alati suures valikus elegantsed daamide kleidid, kostüümid, mantlid, pluusid, kuued jne. valmis ja

tellimiste järgi

Pilutamine, plisseerimine, mantlite, kleitide, pluuside jne. ütutikkimine spetsiaalmasinatel ja käsitsi

HINNAD VÄLJASPOOL VÕISTLUST

Maailmakuulsa wennad Junghansi ainuesitaja Gests

S. Marfowitsch Tallinn, Wiru t. 24

Kõige suurem walik kuulsamate Schweitzi wabrikute taskukelladest TAWANNES, WATCH, SEELAND, Cyma ETERNA jne. Wõrdlemata headuses kuulsa Speideli wabriku kõisfugu eht uuskuul „DOUBLE“ kaupa. Müüit suurel ja wäikesel arwul. Wõtan tellimisi Junghansi kellade peale wabrikuhindadega. Kõik kellad müüakse wastutusega õige käigu eest.

Kellaseppadele kõrged profsendid

Meie praegu ilmuw romaan

„Punasel kaldal“

on filmina tuntud.

PEETER GRÜNFELDT:

„Minewikku jälgimas“

Ajakirjandusl. mälestused Eesti ärkamisajast.

Hind 80 marka

Kirjastus A.-S. „WARRAK“

Tallinnas, S. Tatari tän. 1. — Tartus,

Rüütli tän. 24-26.

Rottmatti

№ 11

Ilmub igaks 1. ja 15. kuupäevaks.

1923

II aastakäik.

Rullikisa.

Norra kirjniku Ewen Elvestad'i romaan.

8

Maja ees seisis parditiit ja selles rabelem isik, naisterahvas, kes enmast sellega katsus wee peal hoida, et korviist, mis tal käes, kinni hoidis. Kuid ta wajus ifta sügavamale.

„Weji on väga sügaw“, ütles doktor. „Lä- heme ruttu appi, muidu upub ta ära!“

Kuid detektiiv oligi juba tiigi kaldal. Nüüd tulid ka teised, kes uppujale ühe rebeli alla sükkasid.

Niimoodi tõmmati minestanud naine kal- dale.

Detektiiv katsus teda elustada ja need katsed läksid ka warsti korda.

Kui see aga kuulis, millest jutt oli, tõusis ta kähku ja sõistas:

„Tänan, wõin juba ise ka minna!“

Uga ka tõnal oli weel wilets; nii arst kui detektiiv pidid teda toetama. Dr. Peters oli waike pealtwaataja, sest kõik see terwe lugu oli ta kohmetuks teinud.

Naine aidati maitja. Ka proua Dr. Höst jäi nüüd rahule, kui nägi, et naine weel elas.

„See on munanaine“, ütles ta. „Ostsin tema käest munad ära“.

Kuid munadest ei olnud nüüd aega rääki- da. Weji wõolaz ojana naiselt, kelle hambad külmas lödijesid. Nsbjörn Krag märkas, et nai- se nägu ja juuksed täitja kuivad olid, kuna ta muidu kaelast saadit märg oli. Silmapilgul ei paistnud see tähtjas olewat; aga kui pärast mi- dagi tähtsat sündis, tuli see neile meelde. Pea ei olnud siis mitte wee all käinud, jellepärast oli nait wististi äge rabelemine wästanud, mõtles detektiiv.

Lõgijewail hambul kogeles naine seletuse:

„Ma ei näinud tiiki. Lugesin minnes saa- dud raha. Ja kuskujin tiiki“.

„Ja mina“, ütles proua Dr. Höst, „seisin

kõõgilaua juures ja nägin seda kõik. Uga ma ehmatasin nii väga, et muud ei jaksanud teha kui appi karjuda“.

Nüüd aga oli doktori-proua ehmatuz aset annud suurele energiale. Ruttu otjis ta kuivad riided ja palus naitt enese seltsis tulla teisele korrale, et ta seal wõiks riideid wahetada.

Uga kui naine treppi nägi, arwas ta, et parem on riideid kõõgis wahetada, kui teisi ruume weega riimetada.

Selle juurde siis jäädigi. Herrad lahkusid ja jätsid noore proua munanaisega üksi.

Herrad läksid jälle töötuppa ja jatkasid seal oma poolelijäänud jutuajamist. Ugendi närw- likkus polnud wähenenud ja ta jõudis otsusele, et waja on politseinikke leiduse kaitjeks suure- mal arwul kohale kutsuda.

Seks andis ka Nsbjörn Krag luba. Kuid ta juhtis selle peale kähelpanu, et ifegi politsei- nikud mudelit waewalt suudawad kaitsta, kui Barral — ja seda wõida selgesti näha — nõu olla mudelit tagasi warastada. Et insener hästi wäljamõeldud kawalust tarwitab, selle juures ei kahtlewat ta pillugi. Minus abinõu sellewastu olla kawaluse peale kawalusega was- tata.

Nad olid sellest umbes pool tundi juttu ajanud, kui arst imestust awaldas, et ta abi- kaasa weel ei ilmunwat.

Ta awas söõgitoa ukse ja waatas, kus laud faetud. Uga midagi polnud näha.

Kojast leidis ta tiidrukud, kes Nsbjörn Kragi abiga nalja tegid.

Arsti imestawa küsimuse peale, kas siis õhtusööök weel walmis ei ole, wastas teine tiidruk, et ta seda ei tea. Armuline proua tak- tawat weel wõdrast naitt, kes uppumas olnud,

ja annud neile käsu mitte enne kõõki tulla, kui ta kutsub.

"See on ometi võimata", ütles arst imes-tades. "On juba üle poole tunni mööda. Riit-kaua ei või see ju kesta.

Ta raputas kõõgiust.

See oli riivis.

Ta koputas ja hiiudis mitu korda oma abi-kaasa nime.

Kuid vastust ei tulnud.

Seni ootasid Dr. Peters ja Asbjörn Krag arsti ootamistoas.

Äkitselt ilmus Dr. Höst kahvatult lävele.

"Minu abikaasa", kogeldas ta uskseptidast finni hoides, et mitte tukkuda, "minu abi-kaasa . . ."

Krag kargas üles ja ruttas ta juurde.

"Mis on?" küsis ta ja raputas teda. "Et räägi ometi, mees!"

"Minu abikaasa . . ." kogeldas arst uuesti, "ei anna vastust . . ."

"Kas ta siis kõõgis ei ole?"

"Ei tea. Üks on riivis. Hiiudsin, aga ta ei vasta".

"Siis on ta vististi kufagil mujal".

"Ei, ei, teda ei ole kufagil".

"Siis on õnnetus juhtunud", ümises Krag tõsiselt. "Sellest ei saa ma aru. Lõõme kõõgi-üks sisse".

Ta läks tubadest läbi, tema järel kahvata-nud arst. Dr. Peters tahtis neid saata. Äkitselt aga käis detektiiv peast üks mõte läbi ja ta hoidis Dr. Petersi tagasi.

"On Teil revolwer kaasas?" küsis ta.

"Muidugi", vastas Dr. Peters, kahmas taskusse ja võttis torema browningu wälja.

"Hea küll, sellega jääge sija tuppa".

"Mis?"

"Ei mõt teada, mis see kõik tähendab. Peats mõni võõras katsuma sija wägivalisega sisse murda, siis laske ta maha. Oma kohalt ärge lahkuge. Pange selg vastu sein".

Agent tegi nii, kuidas Asbjörn Krag käs-kinud.

Krag ja Dr. Höst ruttasid niid saalist, jõu-gitoast ja kõõgist läbi, kuni kõõgiukse ette jõud-sid. See oli ikka veel riivis. Arst hiiudis mitu korda abikaasa nime, ei saanud aga vastust. Mees oli meeleheitel ja uskus, et abikaasa ju surunud on.

"Murrame üks lahti", ütles ta.

"Kas kõõgil on veel teisi ukse?" küsis Krag.

"Jah," vastas Dr. Höst, "õueuks".

Nad ruttasid õue, kust wälje trepp kõõki wiis. Selle trepi ees seisid tüdrukud ja teised inimesed. Neil oli juba aimu, et midagi on juündinud. Hirm ja ehmatatus hea proua pärast

peegeldus nende näol. Asbjörn Kragi ja Dr. Höst'i tulekul taganesid nad.

Ka see üks oli lukus, ja sees walitses ikka weel surmawaitus.

"Kas ei saa me lukku katti lasta?" küsis Dr. Höst.

"Jah, see lähets juba", vastas Krag, "aga ja ei mõtle kuuli peale".

"Kuuli peale?"

"Kuul tungib ju lukust läbi".

"Jah, aga ust on tarwas ruttu awada".

"Kuul wõiks kedagi tabada", hiiudis Krag ja kahmas arsti käest kinni. See oli rewolvri otsa ju luku wahale pannud.

"Kedagi tabada? Keegi ju ei wasta".

Kahtlemata olid ärewus ja hirm arsti täitja segajeks teinud.

"Kui kedagi kõõgis ei ole", vastas Krag, "miks purustame siis ukse. Parema . . ."

Asbjörn Krag läks akna juurde. Akna all seisid mõned pööjad ja maastapeenar, mille pealt lumi juba ära julanud.

Selle peenra pealt leidis Krag kaks süga-wat jalajälge.

"Siit on keegi wälja hüpanud", ütles ta.

Ja juba kumardas ta peenrakohal ja uu-ris jälgi.

Dr. Höst kuulis teda tasakesti oma ette pomisewat:

"Uhaa! Seda ma arwasin! Naise jäljed, pealegi wäike daamijala jäljed".

Ka Dr. Höst silmitses jälgi.

"Need ei ole minu abikaasa jäljed", üt-les ta.

"Muidugi mitte", vastas Krag.

"See pidi mõni võõras olema, kes läbi kõõgiakna tahtis sisse ronida. Aga kes wõis see olla?"

"Eksid", vastas Krag tõustes; "see oli üks daam, kes kõõgiaknast wälja on karanud".

"Aga kes, kes?"

"Seda kuuled warsti".

Sel filmapilgul ilmus Jens. Krag kutsus ta oma juurde.

"Ustu sein".

"Ustu sein".

Jens kuulis kohe sõna, ilma et oletaks küsi-nud, mis tarwis seda waja oli.

Asbjörn Krag suutis aknast juurde ula-tada. Ta hoidis sellest kinni ja ronis Jensi oladele, kuhu seisma jäi.

"M", hiiudis Jens, aga jäi seisma.

"Tõsi", ütles detektiiv. "Uken on lahti".

Ta awas akna ja ronis aknalauale, kuna Jens porisje kutsus.

Eiis ütles ta arstile:

"Ma awan ukse niid seestpoolt".

Ta oli kõõki waadanud, aga ei ütelnud midagi, mis ta seal nägi.

Arst ruttas uffe juurde ja ootas käremitult uffe awamist.

Natukesje aja pärast kuulis ta seeft Kragi häält:

„Oled sina see, Hõst?“

„Jah, awa!“

„Kõhe, aga enne pead ja mulle midagi töötama.“

„Sa ajad mulle hirmu peale. Mis pean ma sulle töötama?“

„Töota, et nähes, mis siin on, külmawere- liseks jääb. Wõin sulle ütelda, et siin proua elab.“

„On ta siis seal sees?“

„Ta elab“, fordas Krag tõsiselt, „ja toibub mõne tunni jooksul.“

„Uwa! Uwa!“ hüüdis tohter.

Kuff käis, uks awanes. Dr. Hõst tormas kõõfti.

23.

Teine margus.

Kõõgi põrand ujus weest.

„Pane uks kinni“, hüüdis Krag, „et kutjumaata inimesed siise ei saaks — neid pole waja.“

Masnikult pani arst uffe kinni ja langes ise kõhe kõõgi põrandale inimese kõrwale, kes seal lamas.

See oli ta proua.

Ushjörn wõttis proua Hõsti näo ümbert rätiku ära ja andis jeda arstile nuusutada.

„Kloroform“, ütles see.

Dr. Hõst kummardas oma abikaasa kohale, kuulatas ta südant ja katsus ta weresoont. Hirm ja närwilikkus olid nüüd kadunud; ta oli jälle endine külmawereline arst, kes kõige hingega andub haige arstimisele.

„Südaohtu ei ole. Minult möõdamine waimastus. Poole tunni pärast toibub ta jälle.“

„Seda ma juba tean“, wastas Ushjörn Krag, kes afna laualt jälgi uuris.

Kui ta sellega walmis sai, pööras ta jälle arsti poole ja kandis tema abil minestanud proua teise tuppa sohvale. Arst tõi elustawad tilgad ja hakkas prouat arstima.

„Aga naine“, hüüdis ta äkki, „naine, kes peaaegu oleks ära uppunud — kuhu see jäi?“

„Tema ongi see, kes läbi afna on wälja läinud“, wastas Krag ja waatas sõbrale otja.

Jah, seda wõin juba arwata“, wastas doktor, „aga mispärast?“

„See ei ole nii mõistatuslik“, ütles Krag. „See naine mängis kõik see aeg näitemängu.“

„Näitemängu?“

„Jah, ta läks meelega tiift. Ja tema oli ta see, kes sinu abikaasa kloroformeeris.“

„Aga miks?“

„Bean tunnistama, et asi mul eneseltgi praegu weel täitsa selge ei ole“, wastas detektiiv. „Aga ja wõid kindel olla, et sel oma eesmärk oli. Wõime üllatusi oodata. Aga ma rõõmustan, et Dr. Peters esiotja toas wiibib, rewolwer käes. Ennem jätab ta elu kui mudelit laskeb warastada. Aga nüüd läheme ruttu tema juurde.“

Ta pööras minema.

„Aga kõige parem on siiski, sina jääd oma abikaasa juurde.“

Nüüd alles oli talle meelde tulnud, et see tartwilik oli. Kui ta tööl oli, ei hoolinud ta ei haigetest ega daamidest. Ta oli weendunud, et eluhädaohtu polnud, ja sellega oli ta Dr. Hõsti proua oma arwest wälja jätnud.

Ta seisib juba läwel, kui arst talle ütles:

„Enne kui lahkub, armas Krag, pead mulle weel ütleva, kes see naine on olnud.“

Ushjörn Krag pööras ruttu ümber.

„See, kes afnast wälja fargas?“

„Jah.“

„Munanaine.“

„Muidugi.“

Krag silmitses arsti imestades.

„Kas sa siis ikka weel ei aima, kes ta oli?“ küsis ta.

„Ei, tõtt ütelda, mitte.“

„Muidugi Rööwämblit“, wastas Krag ja lahkus ruttu toaft.

Kui ta agendi juurde tuppa astus, leidis ta selle — selg wastu üht suurt tugitooli, rewolwer käes.

„Kas juhtus midagi?“ küsis Krag.

„Ei“, wastas Dr. Peters. „Duest kostis kõra siia üles. Mis seal oli?“

„Rööwämblit oli siin“, wastas Krag.

„Siis on wististi mõni õnnetus juhtunud“, arwas Dr. Peters.

„Silmnähtawalt weel mitte“, ütles detektiiv ja jutustas lühidalt, mis juundinud.

Agent sai õige rahutuks.

„Kas saate sellest kommetist aru?“ küsis ta. Krag kehitas õlgu.

„Weel mitte“, wastas ta.

„Arwatawasti tuli ta nuuskima.“

„See pole tõenäoline. Mõtleme õige kord järele, mis mõte neil on olnud. Valentine paneb enesele waese munanaise riided selga ja tungib kõõki — meeles pidada: kõõki. Oleks tal nõu olnud nuuskida, küll ta siis juba oleks abinõusid ja teid leidnud töötuppa jõudmiseks, kus, nagu ta näis arwata, meie wiibisime. Siis jutustab ta, doktor Hõst tellinud mune. Nüüd oleks mõinud juhtuda, et Dr. Hõst selle waleks ütles ja ta majast wälja ajas. Nii siis wõime oletada, et tal nõu ei olnudki majasse tulla. Peaasi oli tal põhjust leida, kuidas tiift

futtuda ja selle läbi maja elanikke segadusse ajada. Aga mis nõu ehk kawatus on tal sellega olnud?"

"Me jookime kõik wälja", ütles Dr. Peters. "Wahest tundis ta Dr. Hõsti proua hüsteeriat ja arvestas sellega, et see kirjendama hakkab."

Ushjörn Krag wähtis agendile näkku, nagu oleks talle äkki uus mõte tulnud.

"Me jookime kõik wälja", ütles ta endamisi.

Ja tufjatas äkki.

Agent astus tema juurde.

"Teie kahwatate, Krag", ütles ta. "Mu jumal, nii ärewana ei ole ma Teid weel näinud."

Detektiiv tähendas rahakapile; ka doktor Peters waatas sinna.

"Mis see on?"

"Nüüd mõistan kõik", ütles ta tasakesi. Silmitsjega lord rahakappi, Dr. Peters."

Dr. Peters, kes ifka ärewamaks saanud, tahtis kappi lähemalt waada; Krag hoidis teda aga finni.

"Ei, jääge seisma. Kõige pealt silmitsjega rahakappi terawasti.

"Jah, aga mina ei näe seal midagi iseäraslikku."

"Kas mäletate", küsis Krag, "kas seisis sohwa, kui toast lahkusime, nii ligidal kapi juures."

"Ei, tean, et ta pisut kaugemal oli. Ja pörandal on jäljed — kappi on liikutud. Ja siis kaks patja kapi ja sohwa wahel pigistatud."

"Neid seal enne ei olnud."

Ushjörn Krag naeris — see oli kummaline pilkaw naer. — Agent wabises.

"Wõtte padjad ära", käsits Krag.

Dr. Peters läks pikkamisi sohwa juurde ja wõttis esiti ühe, siis ka teise padja kapi ja sohwa wahelt ära.

Beaagu pool minutit oli sõnalausumata möödunud. Agent seisits nagu nõitutult ja silmitsjes kappi.

Wimaks hüüdis Krag:

"Mõistatuse lahendus!"

Dr. Peters wiskas rewolwori wihajelt lauale ja kirjistas läbi hannaaste wihajelt:

"Alle lööbub!"

"Jah, eiotja", wastas Ushjörn Krag ja astus kapi juurde.

Siis, et luff oli purustatud. Oli tarwitatud wäikest purustajat padrunit, mis lufuauku pistetud. Plahwatus oli ainult wäikse kohaliku löhkumise tekitanud. Sohwa patju oli wist tarwitatud paugu sumbutamiseks, pärast purustamiseks katmiseks.

Rahakapi luff oli täitsa kaffi; Krag awas ukse.

Detektiiv ja agent wähtisid ühel ajal kappi. See oli tühi — mudel kadunud.

"Sästi tehtud", pomises detektiiv. "Nad on ainult trikki tarwitunud, millest ma arwastin, et nad seda ei tarwita: nad on tarwitunud meie metoodi, aga teisel wiisil. Spilased on jama tublid olnud kui meie, mu armas herera Peters; seda ei saa salata. Jääme töö juurde."

"Kuna me wäljas naist päästisime", pomises agent.

"Lõsi", wastas Krag. "Kuna meie Rõw-änbliku eest hoolitsesime, tungisid ta abilised siia sisse, löhkusid rahakapi ja warastasid illesleiduse."

"Aga üks oli ju ometi finni", tähendas agent, "ja nagu näha, on ta ka täitsa terve nagu enne."

Ushjörn Krag naeris uuesti.

"On ju üldse tutaw, et murdwargad harilikult läbi akna poewad. Kas mäletate wäikest wahetuhtumist, mis umbes tund aega tagasi Barra siinolekul juhtus, Dr. Peters? Barra wääkis sellest, kas tal oma plaane parem oleks siin wõi kodus hoida. Kas mäletate, et ta akna juurde astus, selle awas ja siis waatas, kui kõrgel see maast on?"

"Jah."

"Aga kas on Teil ka meeles, kas ta akna tõesti jälle finni pani?"

"Ei, seda ei pannud ma tõesti tähele", wastas agent. "See oleks ju ka õige hull", jatkas ta, "kui Barra akna selleks oleks lahti jätanud, et wargad siia wõiks sisse tulla."

"Ja seda ta just tegi", hüüdis Krag lustilikult ja liikas akna lahti. "Waadake, just selle akna. Olen ifka ütelnud, Barra on geniaalne inimene. Just niisuguste kõrwaliste asjadega peab wastajaid üllatama. Kes oleks teadnud aimata, et ta sel otstarbel akna juurde läks. Naera wõi surmiks, armas doktor. Uskuge mind, Barra illesanne oli agent awada, et wargad siia kergemini sisse pääseks. Selle illesande saatis ta suurepäraselt täide, kuna ta meie juurde tuppa tuli ja akna meie juuresolekul awas."

Ushjörn Krag pani laterna põlema. Wäljas oli ilm ju kaunis pimedaks läinud. Arsti töötoas põles lamp.

Detektiiv ronis aknast wälja ja hüppas alla aeda. Laterna abil uuris ta seal maapinda. Siis kustutas ta laterna ja tuli läbi akna jälle tuppa tagasi.

"Mõh?" küsis Dr. Peters.

Ushjörn Krag kõmbas eesriide jälle ette ja istus siis laua äärde.

Tal ei paistnud kiiret olemat. Ka näis, et

üllatus teda nagu ei tabanud. Bastuokja — ta oli väga lõbusas tujus.

„Ei tea, herra doktor“, ütles ta, „kas ma Teie juba olen jutustanud, et mul kord insener Barraga võitlus oli. Kõik selle võitluse ühikajad on mul meeles, isegi kõige vähemad, nii ka ta tallajälgede moodsud. Akna alt leidisin jalajäljed, aga armas doktor, üks asi on kindel: Mudelivaras ei ole Barra.“

24.

Airi.

Dr. Peters oli detektiivivi seletusi piistijalu kuulnud ja talle sai selgeks, et Krag uue olukorraga juba oli kodunenud. Sellepärast võttis ta laua ääres istet, et detektiivivi pikemat seletust kuulda. Aga kõik see aeg oli ta nii rahutu, et ta käed otse värtsejõid.

„Teie ütlete, et mudelivaras pole mitte Barra olnud“, ütles ta. „Kas usute, et keegi kolmas veel on asjasse segatud?“

Krag armas sõrmede peal järele.

„Võime teda tõesti kolmandaks nimetada“, ütles ta, ja jätkas: „Kõige pealt olete Teie siin. Muidugi digel teel. Siis on siin veel Röövämblik ja viimaks veel üks kolmas.“

„Ja see on?“

„Muidugi juut Stefan.“

„Siis varastas tema mudeli?“

„Jah, nimelt tema.“

„Aga ta töötab ju ühes Röövämbliku ja insener Barraga.“

„Mii paistab. Kuni leidus veel nende käes pole, töötavad nad üheskoos. On aga leidus juba nendest ühe käes, siis meen kihla, et nende ühendus varsti katkeb. Ühendus ei võt nii rohke teinuse juures kesta. Tunnen nii Barrat kui Röövämblikut, ja olen nüüd ka juut Stefaniga tuttavaks saanud. See on nendest võib olla veel hullem. On kallid ülesleidus kord ju tema käes, siis ei lahku ta temast enam kergesti. Miiugused isikud teevad sepinguid ainult selleks, et neid mitte pidada.“

Dr. Peters oli tüki aega jügaras mõttes, siis ütles ta:

„Kui ometi proua Dr. Höst nii südantsõhestavalt ei oleks kirjendanud!“

„Röövämblik naeratas.“

„Ah, Teie mõllete veel selle peale. See oli lihtjalt saatus, armas doktor, saatus ja ei muud ühtegi. Kes oleks ka selle peale tulnud, et need inimesed meile järele ahviwad, pealegi nii tabavalt. Kuna neil aega küll on —“

„Agent ehmatas.“

„Ma kordan“, jätkas Krag, „kuna neil aega küll on, siis teeksite hästi, kui nende plaani lähemalt vaatleksime. Paraku õnneistus ta samuti kui meil. Korralikult. Mis mind kõige

enam vihastab, on see peen viis, kuidas insener akna avas.“

Röövämblik ütles seda kõik eriti mehaaniliselt, peaaegu mõttes viisil, kuna ta pead käele toetas. Ügendil oli mulje, et mehe mõtet kaugel viibisid ja ainult päheõpitud eitas. Siis tuli talle meelde, et Krag, nagu see kord talle jutustanud, just sel kombel järele mõtleski, kui tal vaja oli oma mõtteid koondada.

Krag jätkas:

„Uun, et nii Röövämblik kui juut Stefan oma peaforteris Barra tagasitulekut põnewalt ootasid. Ja see läks, niipea kui ta meil oma tuja wälja tuijanud ja akna avanud, nende juurde südamis naerdes tagasi.“

Seni pani Röövämblik toredad munanaise riided selga. Niipea kui Barra teatas, et aken lahti, võttis Röövämblik korwi käetoja ja läks teele.

Nüüd saate ka aru, herra doktor, et tal tarwis ei olnud tupp tulla. Urivan, et ta neid ruume ju isegi selgesti tunneb. Temal oli nõu ainult käre teha, et me töökoast wälja ruttaksime kuulama, mis seal on sündinud.

Ja see läks tal korda. Tuba jäi isegi seniks tühjaks, kui munanaisest weest wälja kiskusime. Oletan, et see meerand tundi kestis.

Seda aega kajutas juut Stefan. Ta ootas wäljas, võib olla all teel. Niipea kui ta meid munanaise juures nägi, liikkas ta akna lahti ja tuli tuppa. Otse naerumäärt ferge ülesanne.

Siis lõhtus ta lufu ära. Ma tunnen seda, see läks kergesti. Nüüd diinamiiti enam ei tarvitata, sest selle plahwatust oleksime kuulnud. Nüüd jümb plahwatus nõrgasti. Me jätkime proua Hösti munanaisega üksi. Sel oli kloroform walmis. Siis kargas ta aknast wälja ja kadus. Samuti juut teiselt poolt. Mii siis seisame kirwa tõstiasja ees, et kõik meie käest õnnelikult on pääsenud. Ja mudel on nad ka kaasa wõtnud.“

„Jah“, wastas Dr. Peters õige rahutult, „see on selge. Aga, mis peab nüüd sündima? Seda tuleb küsida.“

Röövämblik kõstis pea ja filmitsejeda: „Minu armas“, ütles ta, „selle üle olen ma kõik aja järele mõelnud.“

„Ja mis otsusele Te jõudsite?“

„Ei mingisugusele veel. Mul on mitu kaawatust, aga ma ei tea veel, misjuguise neist pean waltma.“

Röövämblik hakkas sirwima raamatuid, mis laual seisid.

„Agent küsis, mis raamatud need on.“

„Soiduplaanid“, wastas Krag.

Detektiiv läks telefoni juurde ja kõlistas Friedrichshaldi politseisse. Ta ütles, kes ta

on, ja palus oma jaoks wiis erariides politseiniku jaata. Kohe.

Waewalt oli Krug telefonitoru käest pannud, kui uksele koputati.

Ilmus Dr. Böst, kes nüüd jälle üsna rõõmus näis olewat.

„Ekstapan ma?“ küsis ta.

„Ei, mitte sugugi“, wastas Krug. „Meid juba ekstapani.“

Arst kohmetas.

„Noh“, ütles ta, „ma ei tea, mis arwad. Pealegi wõin teile ütelda, et minu abikaasa oma minestusest warsti toibub.“

„Tõesti?“

„See näib Teie peale wähe mõjuwat.“

„Mitte kõige wähematti“, wastas Krug, „sest juba ma juba teadisin, armas sõber.“

Nende sõnadega tähendas ta rahakapile, ja alles nüüd märkas arst, et rahakapp lõhutud oli.

Pilk agendi kahwatanud näole teatas talle, mis oli sündinud.

Åsbjörn Krug hakkas talle nüüd mitmesuguste juhuste kokkukuuluvust seletama, aga ta ei olnud seletusega weel kuigi kaugele jõudnud, kui uksele koputati.

Tüdruk teatas, et wäljas keegi üht kirja tahtwat ära anda. Kiri tulla Dr. Petersile ja tooja tahtwat jeda ikillikult ära anda.

Detektiiv palus, et tüdruk wõõra tuppä kutsuks.

Ilmus, et kirjatooja insener Barra mõisawalitseja oli. Mehe tulek äratas kõige suuremat imestust.

„Tõin herra Folgefuchtelilt kirja“, ütles tulija ja tähendas agendile. „Mul oli käst, kirja ikillikult ära anda.“

Dr. Peters sirutas käe kirja järele. See oli ilus, walge ümbrif, mil määrdinud, kange kiri peal. Krug tundis kohe insener Barra käekirja ära.

Dr. Peters luges kirja ruttu läbi. Tema näost wõisid teised näha, et ta kirja lugeedes mitmesuguseid tundeid tundis.

Siis ulatas ta kirja Krugile.

See luges:

„Herra dr. Petersile.

Austatud herra!

Mul on Teile rõõmustaw teade anda ja sellepärast julgen Teid weel hilja bösel ekstapada.

Suurte ohwritega ja mõnesugust, kawalust tarmitades on mul korda läinud mudelit jälle kätte saada.

Kuigi ma kindel olen, et Teie teada saada tahaksite, kes waras on, ometi pean Teile teatama, et ma Teie uudishimu ei wõi waigistada. Mõnesugustel põhjustel ei wõi ma jeda teha. Rahetjen ka, et Teile pean ütleva,

et häbemata wargad oma karistusest wististi ilma jääwad — põhjustel, mille peale ma siin ei taha tähendada, aga mida Teie wististi usutawaks arwaksite.

Peaasi on aga, et mudel nüüd jälle oma kohal seisab — see on meie mõlematele rõõmu põhjuseks.

Teile meie lepingu määrused weel kord meelde tuletades,

olen ikka Teie alandlit

Barra.“

Niipea kui Krug kirja oli läbi lugenud, ütles ta walitsejale:

„Tänan Teid. Terwitage herra Folgefuchtelit ja ütlege talle, et nii mina, kui ka herra Dr. Peters mudeli kättesaamise üle tõsi rõõmu tunneme.“

Walitseja kummardas ja lahkus.

Agent jalutas ärewalt edasi ja tagasi.

„Ta petab meid,“ hüüdis ta. „Niipea kui ta lõppsumma kätte saab, müüb ta ülesleiduse juudile.“

„Sellest ei tule midagi wälja,“ ütles Åsbjörn Krug wälja kotta minnes, kus ta kübara pähe, palitu selga ja kindad kätte tõmbas.

„Sellest ei tule midagi wälja,“ kordas ta kindaid nõõpides, ja jätkas siis: „Niipalju kui mina tean, wõib meid nüüd ainult weel üks naisterahwas aidata.“

25.

Õnnetusõnum.

Nii Saksa agent kui ka arst imestasiid detektiivi wiimase tähenduse üle, et ainult weel üks naisterahwas wõib aidata.

Kumbki neist ei tahtnud küsida, mis ta sellega mõtles. Nähtawasti oli tal juba oma plaan walmis, kuidas seisukorda päästa.

Kell oli ju ligi 11, kui Åsbjörn Krug neist lahkus.

Küll oli majaherra teda kuni õue saatnud, aga küsimuse peale, kuhu ta weel läheb, oli ainult põikawa wastuse saanud. Ainult jeda ütles ta, et tunni pärast tagasi tuleb.

Åsbjörn Krug kutsus Jenfi kaasa ja läks temaga maanteed edasi.

Arst läks töötuppa tagasi. Nüüd, pärast detektiivi loobumist, oli Dr. Peters täitsa julgusetu; tujaselt jalutas ta kaas edasi ja tagasi. Asi paistis tema arust olewat täitsa lootusetu. Ta arwas oma tegemuse luhita läinud olewat ja tundis hirmu lähemate tundide eest, mis talle ei tea misuguseid illatust wõisid tuua.

Herrad pidasiid aru, mis politseinikkudega tuleks teha, jeda Krug enne lahkumist oli tellinud.

(Särgneb.)

Punajel kaldal.

Saksa kirjaniku Anny Bothe romaan.

2

„Kui hea, et mind tulete vaatama, herra von Rankau. „Ah, mul meel on nii kurb, et ma onu Sörenit ei tohi Sumalaga jätta. Kõik ütlevad, see ei olla midagi mulle, ja mina pidagu teda nii meeles, kuidas ma teda viimati nägin. Oskaksin ma enesele ette kujutada, kuidas ta nüüd wälja näeb, mu onu Sören, kas ta naeratab, wõi on ta näol weel sügaw korts, mida ma kartsin. Ütelge mulle seda, herra, keegi ei ole siin, kellega ma sellest wõiksin rääkida.“

„Waene laps,“ mõtles Geert, siis aga ütles ta, filmanähtawalt kergesti: „Teistel on õigus, Jungle, see pole midagi laste jaoks, ja sina oled ju ka haige; see wõiks sulle paha teha.“

Meiuksese peenest näost käis hele puna üle.

„Gaige,“ pahandas ta, „ikka ütlete seda mulle, et haige olen. Ma ei taha alati haige olla, ei taha enam istuda meerewas toolis; mina tahan naerda nagu teised lapsed ja nendega jooksta, ei taha enam surmakella kuulata, ei taha, ei taha!“

„Jungle, Jungle,“ rahustas Geert, ehmatades neiukse wäikseid käsi kõrvaldelt ära wõttes, kuhu ta nad tõtnud. „Kes wõib siis nii karsitu olla ja pealegi tunnil, mil kõikide südant siin majas sügaw kurbtus täidab. Kas see on minu muidu nii mõislik sõbranna?“

Armastawas mures ja etteheitlikult filmitsest ta kena lapsepead, mis häbelikult sügawale rinnale lastus.

„Olin jälle paha, herra von Rankau,“ ütles ta. „Wabandage, et nii omakasupiiuidwalt ainult enese peale mõtlesin. Aga ma ei jõua surmakella enam kuulda. Ikka pean siis selle peale mõtlema, et nad niisama kajasid, kui wälja kanti minu ema, kellest ma elu wõtsin.“

„Daps, laps, kust tulewad sulle niisugused kõned,“ manitses Rankau.

Jungle hakkas palawasti nuuksuma.

„Ma tean selgesti, kuidas kõik oli, kui ma sündisin. Wana Orientje jutustas mulle kõik. Ürst küsinud: „kas laps wõi ema?“ ja minu ema, kellest ustud, et ta meelemärguse kaotanud, palunud palawasti: „Daps, herra doktor, laps peab oma isale elama. Päästke laps!“ Orientje teab seda kõik, ka seda, et mu isa mind iial pole näha tahtnud, kuna ta arwas, et mina ema surmas süüdlane olen. Sellepärast olen ka siin wanaema ja wanaisa juu-

res, kuna tema kangel merel sõidab ja ei iial enam tagasi ei tule!“

Eramplik nuuksumine wapustas haiget keha.

Geert peitis lapse nutwa näo trööstides oma rinnale.

„Orientje on wana lobasuu,“ pahandas ta, „kui ta sulle niisugust loba jutustab, Jungle. Tõsi küll, et sinu ema sinu sünnitamise juures siin õpetajamajas suri, kuna ju isa kangel merel wiibis, aga see ei ole tõesti ei minu ega kellegi teise süü, ja kui sinu waene isa oma raskest kaotusest weelgi pole toibunud, kui ta ikka weel ei ole jaksanud siia tagasi tulla, et oma last näha, siis wõib tal selleks wäga tähtsaid põhjusi olla. Kes, Jungle, oskab inimese südant nii tunda, et kõigeft aru saab!? Ja nüüd — pea püsti, mu wäike armas. Homme tulen jälle sinu juurde ja loen sulle ette ilusast raamatust, mida ja nii armastad, ja mis meid kaugele ära wiib üle merede ja maade, sinna, kus sinu isa wõib olla igatjedes sinu peale mõtleb. Ja siis katsume, ka pisut käia,“ lõpetas ta küsides. „Nüüd pean aga ruttama. Seinaliides on kõik koos. Näen ka koolilapsi ühes kooliõpetajaga. Kas lubad jeni õige mõislik olla, Jungle?“

Tütarlaps nokutas sõnalausumata pead ja peitis oma märja näo ta kätesse. Pehmesti nagu ema liikkas Rankau ta padja õieti; pani talle lauluraamatu kätte ja lahkus siis ruttu.

Jungle waatas talle juuril, hülgawail silmil järele. Ta püjarad olid kummanud, ja kitsa, kahwatu lapsejuu ümber lehwis naeratus.

Surmakell kajas weel ikka.

*

Kui Antje omast toast lahkus, siis oli ta põgenenud selle juurde, kes oma wiimses woobis walutumalt ja sügawasti magas.

Must puusärk oli lilledega täitja kaetud, aga lilled ei pehmandanud tumedat pilti, mida põlewad kiiinlad wabijedes walgustasid.

Kõrwal suures saalis istusid ja seisis leinajad ja ülistasid lahkumu woocusi, kui tark ja ustaw ta olnud. Nad kõnelesid ainult sofistades. Antje mõtles, et nad pärast matmist siinsamas õlut joowad, ja wärises.

Ta kuulis weel ikka tumedat kõnekõmu, kui õigades puusärgi ette põlwili langes ja oma huuled surus külmale surnu kaele, mis kahwatult ja kangel ta ees seisis.

„Luba mind uskuda, Sören, et see kõigi ei ole!“ nutkus ta. „Et ainult mu haige süda mulle arvamise annab, nagu võiks Henning Ninkens süüdlane olla sinu surma juures. Halasta, Sören!“

Uga furnu lamaskaitse ja kahvatult, silmad kinni, paled kahwatanud, haav otsaesisel. Ja küünlatuli wõibes taht rahunud üle. Antjel oli, nagu ilmus külm joon furnu wäiksele wähel.

„Sören, räägi minuga“, palus ta. „Anna mulle märku. Waata, ma olen sind lõpmata armastanud, aga nad ei tahtnud siin, et ma sind ootaksin. Sinu ema mitte, Sören, ja ta sinu isa mitte, kes ikka Jumala sõna kuulutab ja ise oma käega Jumala meie südamet surmas. Nad ütlesid mulle — Sören, kuule mind — see olla sinu õnn, Sören, kui sa enesele wäljast maailmalt naise tood, ja ilus preili von Ranzau ju ootawat sind. Siis läksin teisele, Sören, meeleheitmisel ja ka sellepärast, et nemad seda tahtsid, nemad, kes mulle niipalju head teinud, kes waele lapse nii lahkesti oma juurde wõtnud ja seal juureks kaswatanud. Seft, waata, Sören, sinu wanematele ei wõinud ma ju vastu hakata!“

Nagu oleks ta tahtnud palawasti igatsetud sõna wäikse uinuja wäikewaitilt huultilt lugeda, nii ahastawalt uurides wiibis ta pill furnu näol.

Kas polnud nii, nagu oleks pehmenenud jügan kortis walgel näol, nagu oleks lennanud wäikne naeratus üle furnu suu?

Antje surus oma suu just furnu kõrwa juurde.

„Seda kõiki pidin ma sulle üttelema, Sören, ütles ta poolwaljusti. „Kui sa tagasi tulid, pötkus mu süda nii rõõmsasti. Niiud uskusin ma, et meie wähel rahu walitseb; aga kui ma sind nägin, siis teadsin, et kõik wale oli, et ja ei olnud lahkunud mind armastamast. Põtetud oli meid mõlemaid, Sören, meid mõlemaid!“

„Keegi pole sind petnud, Antje“, kõlas äkki õpetajaproua hääl läbi wäikse toa, „sina ise olid see, kes temast loobus, sina ise!“

Antje ajas enda järsku sirget. Kõik pehmus oli ta näolt kadunud. Nagu kättemaksew jumalanna seisus ta wäikse, ehmatanud proua ees, kes tasakasti tuppä tulnud, et poega weel wiimast korda näha.

„Siin pole waidlemise ja seletamise koht, ema“, ütles noor proua tumedasti, „aga selle ees, kelle suu niiud igawesti wait jäänud, on mulle üks asi selgetis saanud: Tema suri sellepärast, et meie kõik argpüksid olime, sina, isa ja mina. Meie kõik tahtsime tema õnne üle walitsebada, ja tema hukkus; punaselt kalbalt, kus me üksiteist olime lahkunud palawate

wannetega, kukutas ta enda meresse, kui teda wõhsti keegi teine sealt alla ei liikunud, ja meie, meie kõik olime süüdlased!“

„Antje!“ karjatas wana proua. „Antje, halasta ometi. Sa ei tea ju, mis meie, isa ja mina, juba olime kannatanud. Sul on õigus, meie ei ole talitanud sinu asjus dieti, aga niitõesti kui Jumal taewas on, me tahtsime teile kõige paremat. Siin oma wiimse lapse surma woodi ees wannun sulle, et ma seda kibedasti olen kahetseunud. Me uskusime, et te armastus lapsenüng on, ja tahtsime teie armastust sunnida. Sinu olime wiletsusse liikunud ja oma lapse surma saatnud lihinägelises filmapimestuses, seda ma tean, aga sel tunnil palun ma sind, Antje, teeme rahu niiud sellepärast, keda me mõlemad südamet olime armastanud. Tahad jälle meie laps olla, Antje, nagu kord enne, kuna me niiud olime üksi jäänud? Ah, kes teab, kas Jungle warsti ka ei järgne Sörenile, Jungle, meie ainus ja wiimne õnn.“

Antje wõttis wanaproua ümbert sõnalaujumata kinni. Ta pisarad niifutastid wanaste armast, kortsus nägu, kes talle nii palju head ja ometi ka niipalju walu teinud.

Wäikse astusid mõlemad naised käsitäes just Söreni ette ja panid oma käed üheskoos ta kättele. Pehme, seletaw hülge lehmis üle tarretanud näo ja mõlemate naiste filmadesse ilmus wäikne rahu.

Nii leidis nad Geert von Ranzau, kes kandjatele oli käsu annud, puusjärgile kaant peale panna. Ta andis prouadele käe ja seisus nendega nii, kuni puusjärg, mis sõbra maist teha peitis, oli kinni pandud ja kandjad ta tumedal sammul toast wälja kandsid igawesele puhkusele.

Läbi awatud akna kostis leinatella heli.

Antje oleks waljusti kipunud tahtnud ahastuses, ja wana õpetajaproua oleks kõige parema meelega waljusti nuttes langenud puusjärgile, kui mehed seda wälja kandsid, aga Geert hoidis neid ustawalt kinni kättest, nii et nad ainult tummas walus nutsid ja wäikse oma ette palwetastid.

Kitsast furnutoast saatis Geert õpetajaproua Jungle juurde, Antje saatis ta puusjärgi taga haua juurde üfifil Keitumi furnuaial, mis just punase nõmme kõrwal seisus ja mille jalgade ees meri mühiseb.

Puusjärgi ees käis kooliõpetaja lastega; palwelikult laulsid lapsed:

„Jeesus minu lootus on“.

Nagu kewadetuul tajasid noored häaled läbi suwepäewa, mil kollased wiljapead küpsesid.

Ja siis seisus hallipeaga õpetaja oma ainja poja haua ees ja meretuul mängitas ta hõbe-

halli juukseid, kui ta käed palvetades üles tõstis:

„Stand on annud, Jesand on võtnud, Jesanda nimi olgu kiidetud!“

Muuksumine kajas läbi leinaliste ridade, kui aumääriline õpetaja oma ainsale pojale hauakõne pidas, pojale, kes nii noorelt, waevalt kolmekümne aastane, pibi surema; kes koju oli tulnud oma wanu wanemaid jälle nägema, enne kui ühe tähtsa ülikooli kutset kuulda võttis ja sinna ajaloo professoriks läks. Waimulik ja isa kõneles Söreni lapseeas, ta pehmusest ja headusest. Ta kõneles oma ainja poja hiilgawatest kawatsumistest ja sellest, kuidas nüüd Sumala käsi ühe hoobiga oli lõpetanud ja häwitunud kõik idanewa küllwi, enne kui see sai wilja kanda, nagu seda tema ja ta abikaasa lootnud, kes juba enne teda olid pidanud lahutama ühest lapsest, kelle kõrwale ta nüüd süngitati. Ja õpetaja jatkas:

„Mu Sumal, mu Sumal, miks tegid sa meile seda! Mii kirjendas minu ja minu abikaasa hing, kui meile meie poeg toodi surmalt ja kahwatult, uppunult. Milllega oleme ära teeninud seda karistust?“

Keegi ei teadnud meile wastust anda. Minult meri mühtses ja torm hulus, aga mühtsewailt woogubelt — sealt kajas wägew hää: Mõrtsukatääd olid need, mis teie lapse alla liikkasid punaselt kalsalt! Mitte wabatahtlikult ei lahkunud ta elust. Mitte õnnetus ei wiinud teda surma!

Ma kohtusin seda häält kuuldes, mida kuulda arwasiin, olin ehmatanud iseeneses, panni käed meeleheitlikult kokku ja palusin oma hädas Sumalat:

Ära lase mind ilmsüüitit kahlustada, Jesand! Mita mind, et ma kui ristiinimene seda, kes mult wõib olla mu lapse võttis, ei neaks, waid et ma õpin tema peale omas palwes mõtlemata andeksandwalt, tema peale, kes on meist tuhatkorda waesem. Sest kuhu ta iial läheb, kus ta iial wiibib, ohwri hädatäsa kajab ta kõrwus, kajab talle wastu lainete lahkumise, kostab talle kõrwu kella kõlast ja koputab ta jildame peale ja laheb teda ümber hulkuda rahutult ja waeselt, Raini märk otša ees, ka kui keegi seda ei tea ega näe.

Tõesti! Tema, kes seda tegi, on kõige õnnetum meist kõigist, ja sellepärast tahaksin teid kõiki paluda, kes te mu poega olete armastuses ja ustamuses tulnud saatma ta wiimisel teel, mitte tema eest ei taha meie paluda — tema saab magusasti ja rahulikult magama oma wana Friisi-kodumaa mullas, — waid selle teise eest, kes ta alla likkas punaselt kalsult mühtsewasse merde. Paluge tema eest: Jesand, anna talle andeks ta süü! Kes teab, kui ligidalt tal enesel on ta wiimne tund, sest inimene on oma

elus kui rohi ja õitseb kui lillekene põllul. Kui tuul taht üle käib, ei ole teda enam ja ta koht ei tunne teda enam. Wamen!“

Muuksumes olid naised põlwili ja sõredad pisarad woolasid päewitanud Friisi meestel üle põskede habemesse.

Sirgesti, pisarata, seisis ainult Antje Rinkens Geert Ranzau kõrwal. Ta ei wisanud hauda ei mulda ega lilleid, waid wahtis iiksilmil üle teiste surmuata murka, kus, teistest eemal, seisis Henning Rinkens, kes käed rinnale oli risti pannud.

Mees ei waadanud üles, aga Antje arust näis, nagu oleks ta nägu olnud lahja ja kahwatu. Lõbitungiwalt silmitses Antje teda, nagu oleks ta tahtnud teda oma mõtetega läbi puurida. Seal tõstis Henning rahutult oma filmad ja lastis nad tema poole lehwida, ja kui nende filmad kokku puutusid, jooksis mehe kehast wärin läbi. Uga ainult filmapilgu, siis ajas Henning enda trotslikult sirgeks ja sammus ilma hana äärde astumata eemale.

Uga weel keegi teine oli neid wahetatud pilke märganud — Geert Ranzau. Järsku ehmatufega pööras ta näo Antje poole ja luges täis kohutust midagi ta filmist.

„Antje“, sõjistas ta, „armas, armas proua Antje!“

Nüüd hakkas Antje peaaegu metfikult naerma, nii et ümberolejad tema juurest kartlikult taganesid. Ja ta astus lahtise hana juurde, ja lastis nüüd käesolewad lilled pikkamisi hauda langeda. Ta wistis ka peotäie mulda lilledele järele, aga wähemasti palmet polnud ta huustel sellele, kes Sören Nielseni tapnud.

Metfikult loitsid ta filmad palawas, leppimata wihas.

Siis andis ta Geert Ranzaule kätt, kes talle murelikult otša waatas.

„Nüüd ma tunnen oma teed, Geert Ranzau, ja lähen seda mööda kindlasti. Olge tänatud!“

„Mitte mõtlemata samm u astuda, Antje“, sõjistas Geert. „Mõtlege oma laste peale. Te teate, Teie saladus on ka minu saladus!“

Jälle kohtasid nende pilgud. Terawasti uurides ja iidini mõistes.

„Siis waitige, herra; see on ainus palwe, mis Teilt palun.“

„Teie tarwitsete ainult käärida, Antje Rinkens“, oli waitne wastus.

Antje noogutas jumalaga jättes pead ja sammus temast mööda. Geert kumardas süngawasti.

Rindlal sammul lahkus Antje furnuaialt, läbi päiksekulla. Geert nägi, kuidas ta juukseid sirasid.

Reinajad olid pühast kojast lahkunud. Waitjelt seisid waitte furnuaed, Sören Nielseni wi-

mane rahupait. Ka kellaheli oli vaikunud. Siinimerelt kajas lainetelaul ja üks üksik kajakas lendas kolebasti kisendades läbi walge õhu, tiibadega plaskutades.

3.

Järsku Punase Kaljukalda vastu, mis Sülki faare läänerannast nõndanimetatud Friisi sadamast Wenningstedti juures kuni põhja Kampeni juurde ulatab, löid müristewad wete-wood.

Nagu metsik leinalaul mühises meretuul. Wingudes jooksis ta üle punase kalda nõmme-kõrgustiku, kus, kaugele paistwana, tuletorn seisab, mis merd oma waheldawa walgusega kaugele walgustab.

Suure Brönnimäe, wana Friisi kuninga Brönsi haua, jalalt tõusis ta, ja mitte kaugele temast seisis keset õitswat nõmme üks Friisi maja madala pilliroofatusega, piisut kõrwal Kampeni külast, mis nagu hünimägede se jängitatult waikselt nõmmel seisis.

Wäikest majast, mil samalbanud katus, ei olnud merd näha; kuuldi ainult metsikut mühinat ja wahutamist, kui ta wood lastudes vastu trotslikku kallast löid. Alles Punase Kalda esimene liiwajoon, mis enda kalda ja nõmme wahela nihutas, Uwenimägi, lubas lahtisele merele waba pilgu heita, aga teisele poole lagunes laiati siraw madalmaa, kui maja laiadest akendest nõmme poole waadata.

Ühe suure madala toa akna juures seisis üks neiu.

Ta kannis oma kräsjuukseid, mis tulipunast ja imekülluses ta nägu piiras. Ta rohelt sirawate filmade pilk wahtis selle juures kaugele üle madalmeere Disti joomede poole, mis eemalt kui õrnad lumemäed filma järasid.

Kerge färtitus ärkas otswates filmades, ja kuni korts kulmude wahel süwenes, kui ta merel wähematki purje ei näinud.

Ainult üks majasteelik aurik ristles kaugele sirawal teel.

Pahajelt keerutas neiu oma lahtised, punased juuksed kergesti sõlme ja kinnitas selle karmesti kullasse. Siis sidus ta ühe tulipunase rätiku kergesti oma lihtise pihiku peale, mis ta täit rinda ümbritses. Wiitwitas seisis ta mõne filmapilgu, siis lehwis wallatu naeratus üle ta täite, punaste huulte, kui ta tafakesi, kassitaoliste liigutustega libises ühe wana nikerdatud kabi juurde, mis toa pikema seina ääres seisis. Silmapilgu wiitwitas ta, siis kahmas ta südisti kappi. Ta wõttis sealt wälja laia kuldprossi, millega ta rätiku all walge järgi kinni pani, aga nii, et pross rätiku alt wälja paistis. Siis wõttis ta kapist weel kallid

ketid järwate kiwidega ja wiskas need enesele naerdes kaela. Suured, kuldfiligraanripatsid pani ta kõrwade külge ja wõttis siis weel sinise siidipõlle, mille ta enesele ümber sidus. Aga kuna ta ennast niimoodi ehtis, wahtis ta ise kõik see aeg terawasti aknast wälja.

Kuri naeratus ehtis ta noorel näol, kuna ta suu tafakesi laulu iimises. Ketid ja rahad kõrisesid wastamisi.

„Mis pagan sinul on, Dse?“ kajas korraka sügaw ja põruw bassihäääl. „Mis pagana püha see on, et ennast ehid, nagu tahaksid kellegile kaela tormata?“

„Tahan ka, isa“, naeris Dse Tamen wana le kaptse Klaus Tamenile vastu. „Ma ei taha enam ikki igawust tunda ja lähen müüd wälja enesele meest otsima!“

„Et siud tont wõtaks. Ja kõige selle kribukrabuga“, naeris kaptse toolile langedes ja piipu ühest sumurgast teise liikates. „Kelle oled ja enesele siis wälja otsinud, laps?“

„Küll Te seda juba näete, isa“, naeris Dse ja ajas nina püsti. „Sanatooriumis on täna tant.“

„Ja sina lähed linna? Ei, tütrekene, see ei lähe. Siis on sulle tarwis rattajuurust sulgkübarat nagu suurtsugu daamidil ja moodjat siidikleiti.“

Dse hakkas heledasti naerma.

„Sülki riideid pole seal kellegil, isa!“

Kaptse Tamen silmitsen tütarat kawalasti ja tähelepanelikult.

„Waata, waata“, naeris ta. „Koh siis mine. Müüd aga too mulle teed.“

Dse tõi talle, mida ta soovis, ja pani suure sukruki tassi.

Kaptse Tamen imes sukruki.

„See maitseb kädud tee järele.“

„Kust Te siis tulite, isa?“

„Muidugi Westerlandist. Oli kõik jälle müüdi.“

Ta ei waadanudki tütre peale, waid silmitses oma teetassi.

Kuri joon iskus Dse näole ja ta filmadesse tekkis luuraw säde.

„See on üksna loomulik, et ma meest ei saa, kui Teile tükk maadki ei taheta müüa. Kas Teile raha ei ole sama hea kui teistel.“

Kaptse kehitas õlgu.

„Sa tead ju, mis nad minust arwasid. Ma olla olnud mereröwvel wõi midagi muud. Ja ma ei teinud ometi midagi muud kui olin ranna saagitöödaja, nagu paljud teisedki jaarel, kui mõni laew siia akti. Sa armas Jumal, seda on palju aega tagasi, ja kõik need warandused —“ ta tähendas Dse kaelas rippuwate ehteasjade peale — „on õiglaselt saadud.“

„Mis on minul sellega asja?“ naeris Dse ja keerutas ringi, nii et kuub laiats läks. „Mi-

na pole Teilt küsinud, isa, mis väljas merel tegite. Et see midagi head ei olnud, sest tean, sest ema suri südamevaluks selle üle."

Neiu hääl oli äkki tõsiselt ja käredateks muutunud.

Kapten nihkus kärsitult toolil.

"Anna mulle koorekann siia", käskis ta.

"Miks Te ei vasta, isa?" küsis neiu kärsitult, koorekannu tema ette asetades ja suurt linast kübarat enesele pähe pannes. "Mul on õigus seda teada."

"Sinul?" vihastas kapten. "Sinul?"

Ta jäi wait mehtitu tule ees, mis ta lapse filmadest talle vastu kiirgas.

"Jah, mina", vastas Dse. "Ma tahan vähemalt teada, miks kõik minu eest kõrvale põiklewad."

"Siis võta ise oma nimest kinni, mu väike, võdi arvad sa, et keegi ei tea, et sa alati Henning Rinkensi seltsis, kel enesel naine ja lapsed, liivajoomadel ümber hulguvad ja et sa käid alati Steffen Peterсени juures, kui eit on välja läinud?"

Dse ei kuulnud seda. Ta oli käed kokku pannud ja vahtis suuril filmil oma ette.

"Ka tema ei pea minust lugu, ka tema," pomises ta, ja veri tõusis talle ruttu näkku.

"Kellest ja dieeti räägid? Henning Rinkensist või kõrgist Geert Ranzauft? Kui ma teaksin, mida ta siin saarel alati otsib. Teeb kui oleks kuningas. Tal olla ju Holsteinimaal suured mõisad," jatkas kapten tähelepanes, kuidas tütar aknast välja vahtis.

Walgukirjusel pööras Dse ümber.

"Mis on Teil sellega tegemist?" küsis ta läbi hammaste.

"Tema ema on ju Westerlandist ja ta isa Kampenist."

"Miks Te mulle seda jutustate, isa, nagu ei teaks ma seda ise? Tean veel enamgi, tean, et ta mulle noorena alati ütles:

"Kräsu juuksed ja Kräsu meel — kolm kord õnnetu on teel!"

Kapten naeris pilkawalt.

"Ja seda oled ja meeles pidanud, Dse? Naera kas või lõhki."

"Ta ei teretagi mind," pomises neiu; "lähed mööda, nagu ei oleks me lastena ita koos mänginud."

"Tema on ju sinust palju vanem, Dse."

"Seitse aastat, isa. On wist nüüd kolmkümmend."

Neiu ütles seda, nagu oleks ta millegi iseäranis saladusliku asja üle järele mõtelnud.

Kapten pööras rusikaga kõvasti lauale, nii et asjad klirisesid, pani lusika tühja tassil, tunnustuselt, et ta jõuud on, ja tõusis üles.

"See mees oleks wiimne, kelle üle ma pead murrat, ja ka sina, Dse, ära mõtle tema

peale. Kõrgid inimesed, ma wilitan nende peale. Kas kuulsid?"

Raskel sammul lahkus ta toast.

Dse vastas talle tujajelt järele. Ruttu kisus ta kübara peast ja astus peegli ette.

Lükk aega filmitse ta oma peegliplilti ja punaseid juukseid, siis ütles ta pilgates:

"Walge ihu, puna pea, kuis võib olla süda hea?"

Waljusti hakkas ta naerma:

"See olla! Miks peaksin olema hea? Ema oli väga hea, aga ta oli õnnetu. Ma ei taha nii õnnetu olla kui mu surunud ema, — ei taha!"

Dse Tamen filjatas waljusti.

"Kuibas võid ja mind nii heidutada, Henning Rinkens?" pahandas ta. "Kust ja siia said? Kas ei keelanud ma sind siia tulemast?"

"Keelanud?" pahandas meremees. "Sinul pole midagi keelda. Mis sa õige arwad?"

Ta lükkas kübara otsaesiselt, nii et ta pruunid kräsujuuksed sellele alt välja tulid, ja ta siinifilmad loitfid. Mettsikult kahmas ta helesinise kaelarätiku järele, mis ta kaela ümbritses. Tal oli äkki väga palaw hakanud.

"See ei lähe enam nii", pahandas ta ja wajus toolile. "Näi peab lõppema."

Dse naeratas ja pani enesele weel ühe kети kaela. Ta filmitse ennast weel kord peeglis, siis astus ta Henning Rinkensi tooli juurde, surus oma immarguse keta tema najale ja meelitas sofinal:

"Mis peab lõppema, Henning, mu armas Henning?"

Henning lükkas neiu hoolimatult eemale.

"Ei", müristas ta, "see wilets häbäelü. Kas võid uskuda, et Antje mulle peale matuse enam otjagi ei waata?"

Wõidurõõmus pilk langes Dse filmist temale; koha sellejärele pigistas ta filmad kinni.

"Kas sina siis ta mees ei ole? Mis päraft ei käsi ja Antjed, et ta sinu vastu lahke oleks?"

Sälle ilmus luuraw pilk ta filmale.

Meremees tõmbas sügawasti hinge. Wilitaw toon tuli ta habemeta huultelt.

"Küll ma temale näitan, et mina peremees olen ja tema sõna peab kuulma!"

Dse noogutas pead, kuna ta peegli ees enesele kallimate kõwarõngaste asemele odawamad kõrwa pani.

"Kas need kõlbawad?" küsisid ta filmad.

Henning Rinkens nägi seda ja ta filmad läksid põlema. Ta nägi neiu walget kaela, mis rätiku alt nii filmipimestawalt esile kerkis, ja mehtik himu tuli talle oma huuli selle walge kaela ja rinna peale suruda. Aga ta ei julenud ometi Dsele läheneda.

„Mis see lohus tähendab?“ küsis ta ja tähendas etetele.

„Lähem täna tantšima“, naeratas neiu. „Sanatooriumis on täna hall.“

„Seda ja ei tee“, vihastas Henning ja lahmas Dse käerandmest walušasti kinni. „Mina seda ei falli.“

Neiu wabastas oma käe ainša angerjafilgeda liigutusega.

„Sina ei falli? Mis on sul sellega asja, mis mina teen?“

„Küll ma sulle seda näitan. Kas pole sa mulle lubanud, et minu oma tahad olla?“

„Muudugi. Mga kas sina oled oma töötuše juba täitnud? Oled ja uhke Antje, kes alati minu peale koorbi wahid, oma majast juba wälja wisanud, tema ja ta lapsed, kellest ja usud, et need tema lapsed on?“

Wihafelt tõstis meremees rusika.

„Mitte sõna enam!“ käskis ta. „Ma ei falli, et sa Antjed teotad!“

„Sa armastad teda weel ifka“, naeris Dse kõledasti, „ja julged ometi weel šia tulla ja minult armastust kerjata?“

„Ei, ei“, küsidas meremees peaaegu wihafelt, „ma kardan teda ainult.“

Tähelepanelikult silmitses Dse tema päewitanud nägu. Ettewaatlikult pani ta oma käed tema kaela ümber.

„Sina kardad teda?“ jostistas ta õrnasti. „Ja mind, mind, Henning Rinkens, ja ei kardab?“

Sellejuures waatas ta temale färafilmil otša.

„Oh sina, sina“, kogeles Rinkens ja kummardas neiu pumase suu kohale, „sa tead ju, et ma kõik teen, mis sina tahad.“

Dse Tameni walged, terawad hantbad puurisid otše himulikult ta suule.

Naagu palawikuhoog woogas ta kehast läbi.

„Sa pead ta minema saatma“, jostistas ta, poollämbunud Henningi kirglistest suudlustest, „pead, Hennina. Tema wõi mina — teise pead ja meist nüüd walima.“

„Sinu, sinu“, jostistas mees kirglikult, neiu oma sülle tõmmates ja oma pead ta rinnale surudes. „Antje peab lahkuma. Sina, sina pead mu naine olema, wõi ma ei taha enam elada. Kas kuuled, Dse Tameni, ainult sina, sina!“

Neiu wõttis ta kaela ümber weel südamlikumalt kinni ja ta tuffuwad huuled jõid neid šonu ta suust.

„Kas pea?“ küsis ta, mehe suudluste all palawaks minnes. „Kas pea? Ma ei jõua enam oodata, Henning Rinkens, ei jõua, kas kuuled?“

Šõisates kiskus Henning ta oma hõlma.

Midagi taltsutamatu, metsikut peitus ta liigutustes ja ta filmades färas jula teras.

Sügawasti wõis see külm, südametu, kall pilt puurida ta naise südamesse. Dse Tameni teadis seda, ja naeratas täis leekiwat anduwust üles tema poole. Õnnetuks pidi saama wihatud Antje, weel õnnetumaks kui ta ise, kes praegu õhetades puhkas mehe rinnal, keda ta ei armastanud, aga kelle suudlusi ta ometi põlewalt wastas.

Wäljas wajus päike meresse; ta roosi-karwa wastuhell lasus naagu leekleheline roosi-ilus süüfel madalmerel, kus pilliroog kaldal tafaketi kohises ja metsikud linnud oma sulgis-kunbe sirawasse wette kastsid.

Šeitumilt kajas kellaheli, ja mees, kes noort neiu taltsutamata fires rimas hoidis, wärises fergesti seda kõla kuuldes.

Kas ei olnud see jurmakell, mis nii manitšewalt üle nõnne ja kaugele merele kajas?

Metsikult liikkas ta Dse enese juurest eemale ja ruttas sõnalaušumata wälja hämarasse õhtusse, ifka liitwajoomede poole, mis kaugele listist šia sinasid.

Naagu roosad pillwed paistsid olewat need walged liiwamäed walge õhtuäewa tagafelinal — seal, kus naine ja lapsed teda ootasid ja kus õhtušööb wististi ju ammu walmis oli.

Alma kordagi tagasi waatamata ruttas Henning Rinkens alla merekaldale, kus ta purjepaat tantšis. Nuttu ja ofawasti seadis ta halli purje korda, mille peale pumane päike paistis; šis libises paat läbi woogude listi poole.

Dse seisis afna juures ja wähtis tardunud šinil eemaleruttaja peale, keda paat kaugele kandis walgetwerd naise juurde, kel waike näau ja pehme naeratus huultel, naise juurde, kellest kõik kõnelesid, et ta ustaw ja puhas ja hea olla, ja keda Dse Tameni wihkas juba lapšepõlwest šaadik.

Naagu wirwendaw usšipilt tuli pumase-peaga naise šilmist.

„Käda sulle, kui sa mind petad, Henning Rinkens“, jostistas ta. „Dse Tameni ei falli eaa waike nii kui see seal! Dse Tameni maksab kätte. Dse Tameni tahab olla õnnelik, piiritu õnnelik!“

Waarutwa iaatsuse iannew ioun ilmus ta suule, šis hakkas ta äkki ägedasti nutma. Metsikult rebis ta fetid kaelast ja rõngad kõrwust ja wiskas pörandale. Ša šis wajus ta pehmele leentoolile, kus ta enne Henningi südamenatol lamanud, ja walawad pisarad woolasid ta kibedas walus tuffuwast näost, mis nii kahwatanud ja nii waikešeks, nii kummalifelt waikešeks jäänud.

(Šärgneb.)

Waim wedurijuhiks.

Ameerika kirjanik C. W. Leadbeter.

„Need on kummalised asjad, ütlete, herra?“ küsis minult jaanauilem. „Tõesti, Teil on õigus, olen sellest juba palju kuulnud. Neid ei ole ka palju, kes nelikümmend aastat on raudteel teeninud, nagu mina. Aga ma võiksin Teile lugusid jutustada, jah, ja iga sõna oleks tõsi.

Need asjad lööfsid kõik üle, mis iial olete näinud ja kuulnud. Aga raudteelased harilikult töötavad palju ja räägivad vähe, sellepärast kuuleb maailm neist harva midagi.

— — Waimulugusid? Jah, ka neist teame midagi pajatada. Aga ma ei taha neist rääkida. On inimesi, kes usuvad, et kõik kõige paremini teavad; need naeravad nende üle ja siis vihastavad muidugi.

Kas ma neid ise usun? Noh, herra, kui Te minu käest selle peale just vastust ootate, siis vastan Teile ka. Jah, armas herra, mina usun neid. Ja et Te mind ei arvaks luiskajaks ega rumalaks, siis tahan Teile, kui Teil mõni minut aega on, jutustada, mis seda usku õigustab...

Wististi mäletate veel seda hirmsat õnnetust, mis mõni aasta tagasi Meyshoroughis juhtus — kaks jaama siit? — — Ah ei, unustasin, et see enne seda oli, kui siia tulite. Aga tahes olete seda ajalehtedest lugenud. See oli tõesti ülikurb lugu.

Mäletan veel, see oli 3. juulil ja selle päeva hommik oli haruldaselt ilus. Waewalt olen niisugust näinud. Kui tookord ukse ees seisin ja ilusa hommiku üle headmeelt tundsin, ei mõinud ma tõesti aimata, et see päev nii kurtvalt pidi lõppema.

Peate teadma, herra, et tookord selle tee peal teenis üks rongijuht nimega Tom Price, kes „tulekuningannat“ juhtis; „tulekuninganna“ oli meie raudteefelti üks peenematest weduritest. Wististi teate, et rongijuht asteastmelt tõuseb. Kõige efiti juhib ta mõnda wana wedurit, siis kaubarongi, siis reisirongi ja wiimaks kiirrongi. Kõige wiimaks, kui ta enmast äätsa usaldatavana ja osavana on näidanud, antakse talle ekspresrongi wedur juhtida. Oma masinate peale on suurem osa rongijuhte uhked, käivad nendega ümber kui elawate olevustega.

Tom Price oli oma „tulekuningannaga“ kahetordselt kofku kaswanud, ja iga õnnetus, mis ta masinale oleks juhtunud, oleks teda südamest tabanud.

Tom oli suur, tõmmu, pikaldane pois, tõsine ja peaaegu tufase pilguga. Ta hoidis feltskonnast eemale kus aga jai, sest ta oli inimene, kes wähe rääkis. Eõpru tal ei olnud, kuid keegi ei mõinud tema üle ka kurtu. Ta oli wäga täpne, kohusetundlik, ja mis ta ametisse puutus: wäga usalduswääriline. Raudteelased teadsid, et teda waewalt mingisugune asi mõis kohmetuks teha, ja kui see kord juhtis, siis oli ta wiha karta.

Sial ei olla ta haawamiist unustanud. Te mast jutustati, ta kuuranud kolm päewa meest, kes teda haawanud, ja et teistel raske olnud teda tagasi hoida wastast tapmast. Mina ei tea aga üsna kindlasti, kas see ka tõsi oli. Mis ma temast ise teadsin, seda oli õige wähe. Aga ometi mõin ütelda, et ma temale mõib olla jama hea sõber olin kui keegi teine. Sest iga päew ütlesin talle mõned head sõnad, kui ta minu juures peatas, kuni ta wiimaks naeratas ja sama rõõmsasti wastas.

Ja kui kuulsin, et ta mustafilmalilt Hetty Hawkinji austas, kelle isa putkawaht oli, mõni penikoorem Meyshoroughi poole — siis julgesin teda sellega isegi narrida, mida wististi keegi teine ei oleks sõandanud ega tohtinud teha.

Miuid oli ta, nagu tähendatud, ekspresweduri teenistuses, ja sellepärast nägin teda harwemini kui iial enne, wõi õigemini, ma rääkisin temaga wähem. Harilikult, kui ma hommikul jaama ees seisin, kihutas ta oma weduriga meist mööda, ja ma võiksin talle ainult pead noogutada.

Sis nägin teda jälle filmapilgu tagasi sõidul. Ta ei olnud veel palju kuid ses teenistuses, kui jutt tõusis, Hetty Hawkinjil olla uus austaja, nimega Joe Brown, ameti poolst laudsepp. Kuulsin seda kõige esmalt ühe kaubarongijuhi juust, kuna ta oma masinaga kõrwalteel Tomi kiirrongi möödaminekut ootas. Kui see siis tuli, oli ta tufasest näost näha, et temagi seda uudist wististi ju oli kuulnud.

Joe Brown oli üldse kaunis pealiskaudne isik, aga ta oli ilus ja ta amet lubas teda neiuaga enam tegemist teha kui wedurijuhi amet. Sellepärast oli mul waesest Tomist õige kahju. See kõlab küll wäga ilus, kui wõeldakse: „lahutus lähendab südameid,“ aga niipalju kui minul kogemust on, peitub enam tõtt sõnas: „Mis filmist, see meelest!“

Bean mainima üht trikki Joe poolt, sest et see ka wähefesi minu loosse kuulub. Hetty kaswatati väga waljult ja lapselt saadik nõuti temalt korralikku koolis ja kirikus käimist. Weel nüüdki käis ta pühapäewakoolis, mida Neysboroughis õpetaja iga pühapäew oma koguduse noortele inimestele pidas. Tema ise õpetas poisse, tema proua tütarlapsi ja neidusid. Ja mis tegi jultunud Joe? Tema, kes warem wahelt ainult kolme kuu takka kord kirjikus käinud, muutus äkki väga wagats ja läks pühapäewakooli. Wõimalik, et tal ausad mõtted olid, aga laimukeeled sofiistafid, et ühine tee läbi lastewärste hommiku ilusa Hetty feltsis õpetajamajja ja sealt tagasi ta järsku pöördse juures süüdi olla. Wahepeal olin ma väga uudishimulik kuulma, mis Tom Price armast. Aga mul polnud võimalust temaga sellest rääkida, kuni ta ühel hommikul oma rongi wakkalis pidi kinni pidama, sest et signaalid tee kinniolemist kuulutati.

„Tom,“ ütlesin ma, „on see tõsi, et Joe Brown sinu Hetty ümber lipitseb?“

„Sah,“ wastas ta sajatades; „usun, et see liig tõsi on. Aga kui ma selle poisi kord kõrnupidi taban, siis hoidku ta alt!“

Märguland wajas alla ja rong hakkas jälle liikuma. Mul on ainult weel meeles ta näoilme lahkudes, ja see ütles mulle, et Tom, kui ta Joele wastu juhtus, selle läbi peffis. Ja kui ma mõni tund hiljem hirmsa teate sain Tomi äkilisest surmast, oli mu esimene mõte see, kas ta küll selle musta armukadedusega südames oli suranud.

Selle kurwa loo üffikasjad kuulsin ma weel samal õhtul weduriküttjalt, ja leidsin, et asi paraku weel pahem oli kui ma olin arwanud. Tee oli minu jaamast kuni Neysboroughini waba, sest kui rong Hatfinsi ristteele jõudis, sõitis Tom käiel aural mööda. Saatus tahtis, et ta Joele nägi, kes, tööriistad seljas, aia ääres nõjatas ja ilusa Hettyga, kes lillesid noppis, juttu westis. Ohjuküttja jutustas mulle, et Tom kohutawa näo teinud. Sooned tursunud tal otseajsel lõhkemiseni üles ja ta olnud wihapäerast filmapilgu meeletu. Siis saanud ta hääle tagasi ja hakanud hirmnasti kiruma. Hädaohtu mitte tähele pannes, kumardanud ta weduri pealt wälja ja waadanud teiste peale tagasi, neile rusikat näidates, ehk küll need ju mäeweeru taha olid kadunud. Nüüd wõite ise enesele ette kujutada, mis järgnes; kuna ta wihast pime oli kõige wastu, mis ta ümber sündis ja rong parajasti läbi wäikse puusilla jooksis, käis ta pea wastu puuposti ja mees paisati wälja.

Kohkunud kütja pidas rongi koha kinni ja läks konduktorite feltsis tagasi teada otsima.

Aga nad nägid koha esimese pilguga, et kõik asjata lootusetu oli. Tomil oli hirmus haaw näol ja kõik ta keha oli werine. Ta parempoolne pea olnud täitsa purustatud kokkupörke kohutawast hoost. Nad tulid Neysboroughi. Toodi külaarst, aga sel ei olnud muud teha, kui kuulutada, et mees surunud on. Ta ütles: ükski inimene ei wõi enam elada, kes niisuguse hoobi on pähe saanud!

Wõite arvata, mis ma seda kuuldes tundsin. Ma ei julge oletada, et teistest parem olen, aga mõte, et ta, wandesõnad huultel ja hirmus wiha südames, surunud, täitis mind õudusega. Pehme südamega Hetty pole iial täit töit kuulnud. Ta oli toikorra küll üles waadanud ja ka Tomi tufast nägu näinud, kui see temast mööda lendas, ja ta mõtles, et mees ainult mõni minut pärast seda surunud, aga iial ei saanud ta teada, et tema ise selle põhjus oli, kuigi ilmjuulita põhjus. Muudugi oli ta väga kurb koleda surma pärast, aga ta ei olnud Tomi armastust iial wastanud ja sellepärast ei awaldanud see hirmus lugu tema peale ka kehtwat mõju.

Mitu päewa oli see sündmus raudteelaste ainjaks jutuwaineks. Aga siis sai Jack Wilkinson „tulekuninganna“ juhiks ja Tom Price oli warsti unustatud. Neysboroughis jutustati, et ta waimu üks wõi faks korda pimedas nähtud, aga keegi ei tahtnud seda loba uskuda.

Need asjad sündisid, usun ma, maikuu lõpul. Ja nüüd algab minu lugu tähtsa õnnetuspäewaga 3. juulil. Aga enne kui Teile oma tähelepaneküid jutustan, pean midagi ütletama, mis selle päewa hommikul tee lõppjaamas sündis, kuna mina seda alles õhtupoolikul kuulsin.

Kui Jack Wilkinson, nagu harilikult alati, tund aega enne rongi teeleminekut ilmus, ei leidnud ta „tulekuningannat“ kuurist oma kohalt. Wedurijuhid on oma wedurite wastu harilikult väga hoolitsejad ja aukartlikud, just nagu tüürimehed oma laewa wastu. Jack otsis jaama läbi, aga ei leidnud oma wedurit kuurist. Siis läks ta roopaseadja juurde, et sellelt seletust küsida. Ka seda ei leidnud ta putkast, nagu harilikult, aga peagi nägi Jack teada teiste raudteelaste jalga kessel seiswat ja midagi oma ees maas wahtiwat. Maaslama ja oli inimene ja nähtawasti minestufes. Jack tundis temas ära ühe raudteetöölise. Warsti toibus mees, aga oli nii kohkunud, et ainult mõned sõnad wärisewal häälel jaffas ütelda:

„Tom Price! Tom Price!“

„Mis ta ütleb?“ hüüdis roopaseadja ja suures ärewuses. „On tema ka teada näinud?“

Kui nüüd roopaseadjalt eneselt tungiwalt küsiti, ütles ta:

„Jah, selfimehed, wannun Teile, ei ole veel poolt tundigi mööda, kui ma „tulekuninganna“ kuuri wiisin. Selle juures nägin Tom Pricet seal, kus weduri seisma jätsin. Ta oli nagu elus. Aga nägi hirmus wälja, üleni werine ja ta näo paremal pool oli kohutaw haaw. Ta nägi nii kohutaw wälja, et ma masinalt teisele poole maha kargasin, ja sestsaadik on mul alataja tunne, nagu ei oleks minuga kõik asjad enam korras.“ —

„Jah, jah,“ ütles tööline ikka veel wärisedes; „just niisugune nägi ta wälja, kui mina teda nägin, ainult et ta seisis ja minu poole tuli. Ma löin tema poole ridwaga, mis mul käes oli, aga ritw läks temast läbi, nagu oleks ta olnud õhk. Siis langezin minestusse ja ei tea enam, mis pärast seda sündis.“

Keegi ei opanud seda ära seletada, sest raske oli seda ainult ettekujutuse arwele panna, sest et asjas kaks iseseiswat tunnistajat oli. Üldine arwamine oli, et siin mõni karurükk tehtud, aga kuidas, seda ei opanud keegi seletada. Kui siis kõik oma arwamise olid awaldanud, hüüdis Jack:

„Kuhu ja siis minu masina dieti panid, roopaseidja?“

„Sa leiad ta kuurist, kuhu ma ta jätsin, kui Tom Price ilmus,“ wastas see.

„Aga seal teda ei ole, ja ma ei leia teda üldse kufagilt roobastelt!“

„Wahest wõttis Tom ta kaasa,“ naljatas keegi, kes enmast targaks arwas.

„Dollus,“ wastas roopaseidja; „ta peab ju siin olema, sest keegi ei wõtaks teda ju ilma minult küsimata.“

Ja ta lahkus, et weel kord järele waadata. Teised talle järele. Aga masinat polnud kohal, ja, niipalju kui teda ka roobastelt otsiti, polnud teda ka kufagil näha.

„Noh, see on weider,“ ütles roopaseidja; „mistiski on ta ära läinud. Küsimine signaalwähilt, kas tema teda on näinud.“

Kuid keegi ei teadnud midagi. Ta nägi ainult, et poole tunni eest üks masin mööda tuli, aga ta arwas, et sellele ainult auru sisse tehtakse ja ei arwanud asja tähtsaks.

„Ta on ära sõitnud, kahtlemata,“ ütles roopaseidja, kutsus jaamaülemale ja jutustas asja sellele. See käskis kohe peajaama telegraafeerida ja seal järele küsida, kas puuduwat wedurit ei ole märgatud. Wastus oli:

„Jah, üksik wedur — peateel — täiel aurul edasi.“

„Siis on ta üksi läinud ja ilma juhita,“ ütles jaamaülem.

Mehed wahtisid üksteisele kohkudes silma, sest kõik kartsid kohutawat õnnetust.

Teie mõistate, herra, et mul tol tunnil,

millest Teile jutustan, weel kõik teated puudusid. Oli imeilus hommik, mis mind wälja meelitas, et pisut aega aiakeses töötada, kui käre kuulsin, mis raudteelt kostis. Teadsin selgesti, et lähema tunni jooksul ühtki rongi ei tule. Ma oli müüriin läheneva rongi jaoks liig wäike; sellepärast arwasin, et efsin. Ma läksin wälja plattwormile ja juba mõne minuti pärast nägin nurga tagant ilmumat ükspitut wedurit ja suure kiirusega lähenewat. Nagu ise näete, seisab meie jaam mäe otjas. See tõuseb. Weduri kiirus kahaneb, nii et ta jaamast keskmise kiirusega mööda sõidab. Kui wedur lähemale jõudis, tundsin kohe ära „tulekuninganna“; üksainus mees wiibis tema peal, ja nii tõesti kui olemas on taewas, — see mees oli Tom Price!

Tõendan Teile pühalikult, herra, nägin teda nii selgesti, nagu Teid praegu oma ees näen, ja ma ei wõinud tema juhtes efsida, jama wähe kui ka Teile juhtes praegu efsin. Kui ta mööda sõitis, pööras ta minu poole; aga niisugust nägu ei ole ma eluilmast näinud ja Jumal ise hoidku mind selle eest, et ma niisugust nägu weel kord näen. Ta pilk oli tufane, täis wiha ja wiltu fikstud armukadedusest. Aga kõige selle juurde tuli weel midagi, mis weel hullem oli, nimelt nii wihane kahjurööm, paaritatud kuratliku wõiduröömuga ta silmis, nagu seda sõnadega ei oska kirjeldada. Ilma seda kohutawat ilmet kandis ainult üks näopool; teine näopool oli werine ja tundmatuseni lõmaks löödnud.

Mis ma seda kohutawat nägemust nähes tundsin, pealegi weel täiel päewawalguisel, tol ilusal suwehommikul, ei oska Teile kirjeldada. Ei tea, kui kaua ma nii nagu hallwatult seisin ja wedurile järele wahtisin, kuni mind wiimaks telegraafiaparaadi helin äratas. Masinalikult lätsin aparaadi juurde ja wastasin lõppjaama kutsu peale. Telegrammi otstarwe oli, mind tähelepanelikult teha, et üks wedur juhita teele läinud ja et ma ta teelt peaksin forisutama, kui õnnetus ei pidanud tulema.

Korraga sai mulle terve lugu selgeks. Müüdi teadsin, mis furnud Tomi meesk, kahjuröömus pilk tähendas, ja waewalt jaksasin kirwina teate wärisewail kätel tagasi anda, et hoiatus juba hiljaks jäänud. Ma palusin Reysboroughi hoiatada, aga teadsin wäga hästi, et keegi kõik juba asjata oli.

Samal ajal lahkus Reysboroughist tururong, milles Reysboroughi õpetaja oma koguduse noortega istus. Tema oli nendega ette wõtnud wäljasõidu, ja Carstoni waremetes tahtsid nad einet wõtta. Teadsin, et ka aimurseta ilus Hetty Hawkins ja kergemeelne Joe Brown ses rongis sõitsid, samal teel, kus õud-

ne tont oma wiiskümmend tonni raske weduriga seitsekümmend penikoormat kunnis edasi fibutas.

Kui tollefordseid ajalehti lugesite, siis teate jama hästi kui mina, misjulgune hirmus lõpp sel sündimisel oli. Te ei mäleta enam?— Siis kordan mõne sõnaga: Kõng oli täis talupoegi ja nende naisi, kes turule jõitsid, ja rongi külge oli veel pandud kaks eriwagunit õpetaja ja tema kaaslaste jaoks. Sluja ilma tagajärjel olid kõik rõõmjas helevuses, ja konduktor andis parajasti ärastõiduks märgi, kui kõik see rõõmus elu äkki ja ilma hoiatuseta ja ahastusega lõppes.

Raske wedur, mis kuulmata kiirusega edasi tormas, purustas peaaegu terve rongi. Kõik wagunid wiisati roobastelt wälja kolm wiimast wagunit olid täitja puruks läinud. Platvormid, seinad, rattad, teljed, ukjed, pingid, katused olid kõik laiali lennanud, nagu haganad tuules, ja mulle jutustati, et purustatud puude ja rauarüü, mille all inimeste furnukehad, vähemalt 20 jalga kõrge olnud.

Kalju said kohe surma, veel enam said koledasti wigastada, ja need, kes veel terwed, maeti koleda wirna alla. Usum, ainult üks asi oleks hirmsust veel wõimud suwendada, ja see ei jäänud, paraku, ka tulemata: masinast lendas tühj ja tuli hummitusse ja see hakkas põlema.

See wõis kole ja õudne näha olla. Jumal tänatud, mina ise ei näinud seda, kuigi ma seda mitu korda unes nägin. Jaamailem, pakikandjad, küla inimesed — kõik töötasid üliinimlikult, et ohwrid päästa. Aga puuosad olid kuivad ja tuli lagunes ruttu laiali, ja ma kordan, paljud õnnetud said just siin hirmsat surma. Olgamine ja karjumine olnud hirmus, kuni wiimaks wana, hea õpetaja, kes puude alla maetud ja käe ning õla murdmud, oma walju häälega hüüdis:

„Wai, neiud ja nooredmehed! Rannatame oma walu mehifelt. Sgaüks, kes veel jatab, laulgu kaasa!“

Ja ta hakkas laulma tuntud lastehümni, kuni kõik rufuhunnik kaasa laulis:

„Õnnelikud oleme,
kui siit waeuast pääsime:

Sinu paradiisi sees
Õnn ja rõõm meid ootab ees!“

Jkka rohkem inimesi woolas kokku aitamaks. Luli kustutati, rufud kisti laiali, ja mis veel päästa oli, päästeti. Paljud olid kohe surnud, teised olid sandid. Naudtee pidi palju taju maksma. Aga mis tähendab raha, kui inimene on terveise kaotanud?! Wana õpetaja sai raskeid tulehaawu, peale selle oli tal käeluu katti. Aga ta toibus ja oli ju mõne nädala pärast niikaugel, et wõis ju wälja minna. Hetty Hawkins oli nagu ime läbi peaaegu terveks jäänud; ainult käsi oli kriimustatud ja pisut tulehaawu saanud. Aga Joe Brown oli kohe surma saanud, sest ta oli kõige all ja rufu oli ta keha puruks wajutanud. Nii oli Tom Price kätte maksnud.

Naudteewalitsus wõttis terawa murimise ette. Juttu, et Tom Pricet nähtud, ta muudugi ei uskunud. Aga ta ei leidnud muud, kui et üks masin teele läinud ja keegi teda polnud juhtinud. Nii jõuti wiimaks arwamisega, et keegi regulaatori oli lahti jätnud, enne kui katlal aur sees oli. Raks töölist, kelle peale kahtlus langes, lasti lahti, ehk küll nad sõdamest tõendasiid, et nad siidlast ei ole, mida ka mina kindlasti uskusin ja weelgi usun. Nägin Tom Pricet ise weduril, kohutaw ilme näol ja ükski maine wõim ei suuda mind teisele arwamisega wiita.

Peale selle nägid teda ka roopaseadja ja puhastaja. Kas wõisid needki etjida? Mõned on oletanud, et keegi teine wedurit juhtis ja et meie kõik kolmekesi teda ainult ettekujutusel nägime, aga see on kindlasti wale. Tundsin teda samaselgesti kui Teid ja nägin teda nii lähedalt, nagu praegu Teid näen. Pealegi, kui masinat mõni mees juhtis, kuhu jäi ta furnukeha? See oleks omegi teiste furnute seas pidanud leitama! Kuid kõige hoolsamast otsimisest hoolimata ei leitud teda.

Ei, herra, nii tõesti kui siin seisjan, Tom tuli hauast wälja kättemaksma. Mina ei tahaks oma hinge kõige maailma waranduste eest mitte niipalju werega määrida!

See on minu luau. Loobetawasti ei ole ta igaw olnud. Aga nüüd saate aru, miks mina waimusid usun!“

Mõistatused.

Andres Silla.

Mõistatusi täis on kõik maailm.
Ainult wähe märkab neist me silm.
Opime küll terve eluaja,

omandame teadust, mida waja,
aga targemaks ei meie saa —
elul mõistatusi otsata.

Rojuminek.

India kirjanik Rabindeanath Tagore.

Phatik Chafravorti oli külapoiste nina-mees. Nus üleannetus tuli talle pähe. Sõe kaldamudas seisis suur palk ja votas mastipuuks saamiist. Phatik määras, poisid tulgu kõik kofku ja weeretagu palk kohalt ära. Palgi omakultu pidi see vihastama ja üllatama, ja nii oli kõigile nalja. Kõik olid ettepanekuga nõus ja asusid ettevõtte teostamisele.

Uga parajasti kui nali pidi algama, ilmus Phatiku noorem wend Mathan kohale ja istus nende kõigi nähes sõnatult palgile. Poisid olid filmapilgu kohmetud. Mathani sücati ja kästi üles tõusta, aga see ei kõhjanudki. Ta nägi wälja nagu mõttetart, kes mängude kasutuse üle mõtteid mõlgutab. Phatik oli vihane.

„Mathan“, küendas ta, „kui ja palgi pealt kofe ära ei lähe, pekstan ma sind!“

Mathan seadis ennast veel paremini istuma.

Kui Phatik nüüd oma kuninglikku lugupidavust rahwa ees tahtis alles hoida, siis oleks ta dieti pidanud oma ähwarduse täide saatma. Uga otjustawal filmapilgul lahkus taft julgus. Sgatahes mõtles ta loow waim ruttu wälja uue pöbre, mis ta wenda pidi lõõma ja ta poolehoidjatele veel suuremat löbu wõis sümittada. Ta kästis palki ühes Mathaniga weeretada. Mathan kuulis käsku ja arwas wastupidavuse oma auasjaks. Uga ta jättis sellejuures tähelepanemata hädaohu, mis selle kaajas käis, nagu needki, kes teistes asjades maapealset kuulust taga ajawad.

Poisid hakkasid palki kõigest jõust nihutama ja küendasid: „Üks, kaks, kolm — nüüd!“ Sõna „nüüd“ juures weereski palk ja ühes temaga Mathani mõttetartus, kuulsus ja kõik.

Kõik teised poisid olid otse hingetud löbusaht karjumisest, aga Phatik oli pisut kohkunud. Ta teadis, mis tuleb. Ja tõsi, Mathan kargas emakele maa pealt üles, pime kui saatus ja karjades kui sortis. Ta tormas Phatiku kallale ja kratsis ta nägu ja lõi teda ja tallas teda ja jooksis siis karjades koju.

Draama esimene akt oli lõpul.

Phatik pühkis näo puhtaks, istus jõekalbal ühe paadi äärde ja hakkas üht rohukõrt närima. Maaletoletohtu ilmus üks laew ja keegi keekealine herra, kel hallid juuksed ja mustad wurrud, tuli maale. Ta nägi poisist paadil istuwat ja ei midagi tegewat ning küsis taft, kus Chafravortid elawat. Phatik näris kõrt edasi ja ütles: „Seal eemal“, aga wõimata oli

ütelda, kuhu ta näitas. Wõõras küsis taft veel kõrd. Poisid kõlgutas paadiäärel jalgu ja ütles: „Õstige ise“, ja näris kõrt edasi nagu ennegi.

Uga nüüd tuli teener majast ja teatas Phatikule, et ema teda kutjuwat. Phatik ei tahtnud minna. Uga teener oli seisukorra isand. Ta küsis poist paadiäärelt alla ja wedas ta kõigest wabandamisest ja wastupanekust hoolimata enesega kaasa.

Kui Phatik kodu jõudis, nägi teda ta ema, ja hüüdis vihastelt: „Miks oled ja Mathani jällegi peksnud?“

Phatik wastas pahastelt: „Ei, seda pole ma teinud; kes sulle seda ütles?“

Ema karjus: „Ära waleta — asi on nii!“

Phatik wastas pahastelt: „Mina ütlen sulle, et ma seda ei teinud. Küsi Mathanilt!“ Uga Mathan arwas paremaks oma endiste sõnade juure jääda ja ütles: „Jah, ema, Phatik lõi mind!“

Phatiku kannatus katkes. Seda ülekohtust ei suutnud ta enam wälja kannatada. Ta tormas Mathani kallale, tagus teda ja küendas: „Säh sulle see ja see ja veel see su walede eest!“

Ema lõi kofe Mathani poole ja rebis Phatiku eemale, talle käte peale lüües. Kui Phatik ta kõrwale lihtas, küendas ta: „Mis! Mitjugune kurjategija! Wõi oma ema löõd ja ta?“

Just samal filmapilgul jõudis hallide juustega wõõras kohale. Ja küsis, mis on. Phatik nägi wälja rumal ja häbelik.

Uga kui ema tagasi astus ja wõõrale näkku waatas, muutus ta wiha üllatuseks. Sest ta tundis tulijas ära oma wenna ja küsis: „Mis, Dada! Kust sina tuled?“

Neid sõnu üteldes kummardas ta maani ja puudutas tulija jalgu. Ta wend oli warsti peale ta abielusje astumist Bombaysse läinud ja seal äri ajama hakanud. Sõe oli mehe kaotanud, seni kui wend Bombays wiibis. Poshamber oli nüüd Kalkuttasse tagasi tulnud ja kofe õe järele küsinud. Siis oli ta sira rutanud, et ta küllaliseks olla, niipea kui ta teada oli saanud, kus õde wiibis.

Särgmised päewad olid röömupäewad. Wend küsis poisist kaswatuse kohta teatust. Ja kuulis õelt, et Phatik alati pahandust tegewat. Ta olla laisk, sõnakuulmatu ja metsik. Uga Mathan olla hea kui kuld, tajane kui tallete ja õppiwat heameelega.

Dishamber soovis Phatikut õe juurest oma juure wõtta ja teda Kalkuttas ühes oma laste-

ga üles kasvatab. See ema oli sellega kobe peri. Kui onu Bhatikult küsis, kas ta temaga ei sooviks ühes kalkuttasje tulla, ei olnud poisi rõõmul piire, ja ta ütles: „Muidugi, onu!“ Niisugusel toonil, mis selgesti tunnistab, et ta seda ka mõtles.

Emale oli see lõpmata troostiks, et Bhatikult lahti sai. Temal oli poisi kohta eelarvamine, ja wendasid ei liitunud ka mingisugune armastus. Ema kartis iga päew, et Bhatik Mathani ühel päewal jõkke ära uputab, ta pea puruks lööb või millegi muu õnnetuse sünnitab. Ühtlasi tundis ta ometi ka pisut muret, kui nägi, misuguse kirglike hinnuga poiss ära minna tahtis.

Niipea kui kõik oli maha tehtud, küsis Bhatik onult iga päew, mil nad ära reisivad. Tema oli päew otja ärewuses ja suurema osa böb ülewal. Undis Mathanile oma kalawõrgud ja kõik, mis tal oli. Tõesti, sel lahkumiseajal ei tunnud ta suurmeel Mathani vastu mingisuguseid piirijid.

Kalkuttasje jõudes, õppis Bhatik oma onunaišt esimest korda tundma. See ei rõõmustanud põrmugi selle üle, et ta perekond kasvab. Temal oli ju ise oma kolme pojaga küllalt niipalju tegemist, et ühte enam juure ei soovinud. Ja üht neljateistkümnepäevast poissi neile veel juure lisada, oli väga rahutuskstegeiv. Bishamber oleks pidanud tõesti kaks korda järele mõtlema, enne kui ta selle mõtlemata teo tegi.

Selles inimlikkude asjade maailmas ei ole suuremat nuhtlust kui neljateistkümnepäevane poiss. Ei ta ole ilus, ei tegu võimata. Võimata on teda õrnusega üle külwata nagu wäikest poissi, ja alati on ta jul teel ees. Nägib ta lapsikult, on ta tita, ja wastab ta nagu täis mees, siis kutsutakse teda ninatargaks. Depoolest pannakse kõiki ta sõna pahaks. Samuti seisab ta väga wähe külgetõmbawas wanaduses. Ta kasvab. Kaswab võimatu kiiruga oma riiete sees wälja; ta hääl läheb karedaks, murdub; ta nägu muutub äkki nurgeliseks ja inetuks. Kergesti mõib neid warajase lapsea wigu wabandada, aga raske on ühe neljateistkümnepäevase neidki wigu wälja kannutada, mis paratamatud on. Poiss muutub äkki pitulikul iseteadwaks. Nägib ta wanemate inimestega, siis on ta kas võimatu waraküps või nii liialdatud arg, nagu tunneks ta oma elust häbi.

Sellepärast on just see wanus see, mil poiss sügawas südamess kõige enam armastuse ja kiituse järele januneb, ja temast saab alandliku ori igaihele, kes tema vastu lugupidamust avaldab. Aga keegi ei julge teda awalikult armastada, sest seda mõidakse ebakohaseks pehmuseks arvata, mis poisle kahjulik on. Nõnda pahandamise ja laitmise wahel muutub ta väga

jarnameks ekfiinud koerale, kes oma peremehe kaotanud.

Neljateistkümnepäevase poisile on oma wanemate maja ainjaks paradisiiks. Võõras majas võõraste inimeste keskel elada on piin, kuna õnnetuse kõige kõrgemaks tipuks see on, kui naised teda lahkesti filmitsewad ja tema vastu ial põlastust ei ilmuta.

Bhatikule oli see otse piinaks, et onunaise majas kufumata võõrana pidi elama, põlatud ja alandatud selle elatanud naise poolt iga juhtumisel. Nõudis ta ial Bhatikult midagi, siis oli see üliõnuelik ja tegi seda otse liialdatuna. Ja siis ütles onunaine, ärgu ta parem nii loll olgu, waid jäägu oma koolitöö juure.

Tähelepanematuse kitsendatud õhkkond onunaise majas rõhus Bhatikut nii väga, et ta arwas waewalt hingata suutwat. Tal oli tung wälja põllule jooksta, seal oma kopsu õhuga täita ja wabalt hingata. Aga põldu polnud kuskil. Igast küljest kalkutta majadest sisse piiratud, nägi ta bö-bö järele und oma koduküllast ja ihtas seal wiibida. Ta mõtles toreba aasa peale, kus ta päew otja paberist lindu lastis lennata, laia jõekalda peale, kus ta päew otja ringi uitas, lauldes ja hõisates rõõmu pärast, kitsa jõe peale, mille kaldale ta wõis minna, et seal ujuda, supelda, mil ial tahtis. Ta mõtles oma feltjilistikarja peale, kelle käsuandja ta oli; ja kõige enam piinas teda mõte wägiwaldse ema peale, kel tema vastu eelarwamine oli. Päewad ja böb mõtles ta kõige selle peale. See oli kehalik armastus nagu loomad, igatsus, selle ligibal olla, keda armastatakse, wäljendamata rahutus kaugel olles, tume kirjatus sügawast südamest ema järele, nagu wafika mõõgimine widewikus — see armastus, mis peaaegu loomalik tung oli, erutas arga, närmilist, kõhna, osawufeta ja inetut poissi. Keegi ei saanud sellest aru, aga see näris wahetpidamatult ta südant.

Koolis ei leidnud rumalamat poissi kui Bhatik. Ta ajas suu lahti ja waitis, kui kooliõpetaja talle midagi ütles, ja nagu loorma all ägaw eesjel kannatas ta ära kõik löögid, mis ta selga sattusid. Mängisid teised poissid õues, siis seisis tema aina juures mõtetesse waonult ja wõhtis eemalseiswate majade katustele. Ja nägi ta kogemata lapsi, kes kuskil tajasel katusel mängisid, siis walutas ta süda igatsuse pärast.

Ühel päewal mõttis ta kõik oma julguse kofku ning küsis onult: „Onu, millal wõin ma koju minna?“

Onu wastas: „Dota, kuni kooliwaheag tules“.

Aga waheag ei tulnud enne novembrit, ja see oli ootamiseks pikk aeg.

Ühel päewal kaotas Bhatik oma koolirahwamatu. Jsegi raamatute abil oli tal raske olnud

oma ülesannetega valmis saada. Nüüd oli see wõimata. Päew päewa järele peffis kooliõpetaja teda armetult. Poiss sattus nii wiletasjasse seisukorda, et isegi ta oma onupoegadele häbi hakkas teda oma sugulaseks nimetada. Nad hakkasid teda weel enam noffima ja haawama kui teised poisid. Wiimaks läks ta onunaise juure ja ütles, et raamatu ära kaotanud.

Onunaine tõmbas huuled kipsa ja ütles:

„Oled ikka küll suur ja loll külapõngerjas! Must wõtan mina, juure perekonna ema, selle raha, et sulle iga kuu wiis korda uusi raamatuid osta?“

Sel õhtul koolist koju minnes oli Phatikul kange peawalu iibes külmawärinatega. Ta tundis, et külmõtõbi tulemas oli, ja kartis onunaisele tülinaks saada. Järgmisel hommikul polnud Phatikut kuski näha. Kõik otsimised naabruses olid asjatud. Sõ otsa oli wihma tulnud ja inimesed, kes teda otsima läksid, said läbi-läbi märjaks. Wiimaks palus Vishamber politseilt abi.

Päewa lõpul peatas kinnine politseitõld ukse ees. Wihma sadas weel ikka ja tänawad nõretasid weest. Kaks limawahiti tasjised Phatiku oma kätel wälja ja panid ta Vishamberi ette maha. Poiss oli läbinärg ja muda täis. Nägu ja filmad olid tal palawikust punased ja teha lödised. Vishamber wõttis ta sülle ja kandis tuppä. Kui ta abikaasa poisit nägi, hüüdis ta: „Kui palju muret on meie see poiss teinud. Kas ei oleks parem teda koju saata?“

Phatit kuulis ta sõnu ja hakkas waljusti nuuskuma:

„Dnu, ma olin parajasti koju minemas, aga nad tõid mu tagasi!“

Palawik tõusis wäga kõrgele ja terwe õõsonis poiss palawikus. Vishamber tõi tohtri. Phatit awas palawikus läikivad filmad, waltis laste ja ütles sonides:

„Dnu, kas on ju kooliwahaeag? Tohin ma koju minna?“

Vishamber pühkis omal pisarad filmist, wõttis Phatiku kõhna ja põlewad käed oma kätte ning istus õõ otsa tema juures. Poiss hakkas jälle sojistama. Wiimaks muutus ta hääl ärwaks: „Ema!“ kisedas ta, „ära löõ mind nõnda! Ema, ma räägin sulle tõtt!“

Järgmisel päewal tuli Phatit lühikeseks ajaks jälle meelemärfusele. Ta lastis pilgud üle toa kätä, nagu ootaks ta kedagi. Wiimaks, pettumuse ilme näol, wajus ta pea padjale tagasi. Dhates pööras ta näo seina poole.

Vishamber sai ta mõtetest aru ja sojistas tema kõrwa juure kummardades: „Phatit, ma saatsin su ema järele!“

Päew kadus. Urst ütles murelikul häälel, et poissi seisukord wäga tõsine olla.

Phatit hakkas hüüdma: „Möödetud! — Kolm sülda! — Möödetud — neli sülda! Möödetud —“

Ta oli kuulnud, kuidas madrused jõeaurikute weesügawust möötes seda hüüdsid. Nüüd möötis ta ise möötmata merd.

Pärast lõunat tormas Phatiku ema tuppä nagu tuulispast ja hakkas teda raputama ja nutma ja waljusti karjuma.

Vishamber katjus teda waigistada, aga ema langes kummuli woodi peale ja kisedas: „Phatit, mu armas laps, mu armas laps!“

Phatit jättis oma piisimatud liigutused filmapill seisma. Ta käed ei lõõnud enam. Ta ütles: „Jah?“

Ema karjus uuesti: „Phatit, mu armas laps, mu armas laps!“

Phatit pööras oma pead õige aeglaselt, ja ilma et kedagi oleks näinud, ütles ta:

„Ema, kooliwahaeag on käes!“

Üksikasjad.

Saksa kirjaniit Woldemar Bonsels.

Tõelik ühtlus pole mõeldaw jääraste wahel, kes ühijelt maha wahiwad, waid ainult nende wahel, kes ühijelt üles waatawad.

*

Pole olemas tõde, mis oleks rippumatu meie usust. Kes otsib oma usust rippumatut tõde, jõuab oma tee lõpul wäikeste õigeolekuni.

*

Küsimused kunstteose wormi ja siju kohta põlwenewad ainult dilettandi pahast südametunnistusest.

Tähe on kõrgeim teadwus omaenese seesmistest tarwidusest, seega wabadus. — Wõib juhtuda, et kellegi ainus seesmine tarwidus on armastus, siis pole tema õõ mitte ainult wabadus, waid ka rahu.

*

Kunstis pole tähtis, et õõatasse midagi iga-päist kujutada erikombel, waid tähtis on, et õõatasse kujutada eritiist üldiselt.

*

Kes kõit wõiks ütelda, waitiks.

Suurtükimees.

Rootsi kirjanik Selma Lagerlöf.

Loauks kistakse lahti ja hää, mis ehmatusest poolenisti ära, hiiiab naisele, kes toas oma haiget last rawitseb, kahinal:

„Sinu mees läks hulluks. Sargas suurtüki ette. Lasti furnuks!“

Nende sõnadega wistatakse üks jälle kinni ja see, kes kohutawa uudise toonud, ruttab minema. Ta võib olla ei taha jääda, et mitte naise meeleheitmist näha. Wõi meelitab tedagi waatemäng, mis mujal sünnib, nii wäga, et ta enesele aega wõttis ainult selle teatega siia ruttata, ja nüüd ruttu jälle tagasi plagab.

Naine ei wiiwita filmapilkugi talle järgumeast. Ta hiiiab lapsese, et see wait oleks, kuni ta jälle tagasi tuleb, ja ruttab tänawale, ilma et ta enesele aega wõtaks ufski kinni panna. Ta teab selgesti, kuhu peab minema: suurele platsile kasarmu ligidale, kus paraadi tahetakse pidada.

Alles eile õhtul läks ta sinna mehoga jalutama. Mees oli selle korraldusi näidanud.

„Waata seal“, oli ta ütelnud, „seal seisab presidenditribüüne. Seal peab herra Carnot homme istuma, tema kõrwal meie pürjermeister ja ümberringi ministrid ja presidendid ja kindralid. Ja siin, just nende wastas, on kodanikudetribüün. Siin istuvad peened perekonnad, aga seal all seisawad kõik need, kes piletid ei jõua osta. Kui sul aega on, pead seal seisma. Seal näed kogu manööwrit ja kuuled kõnesid. Seal wõid ka mind näha“, oli ta naljatades juurde lihanud.

„Ja kus sina siis oled?“ oli naine temalt küsinud.

„Kus küll mujal kui oma armsa suurtüki juures? Kas ja teda ei näe? Ta on just presidenditribüüne alla üles seatud. Teda lastakse sõjawägedele märguandmiseks, et pidustused algawad.“

„Waene herra Carnot“, oli naine ütelnud, „te olete suurtüki just tema ette üles seadnud. Aga suurtükk teeb ju hirmsa paugu. Kes ja selle peale ei mõelnud? Tema võib sellest kurdiks jääda.“

„Ah, mis sellesse puutub, tema ei ole küll sõjamees, see Carnot, aga pisut suurtükitalub peab Brantjusmaa president juba wälja kannatama õppima. Aga kas tead, mis mulle wähem meeldib? Jah, et pealtmaatajate tribüüne just minu suurtüki ette on seatud. Noh, me laseme küll ainult rohuga, aga suurtükk ei ole ometi

mänguasi. Mina ei lasa iial heameelega, kui suurtükijuu suure rahwahulga poole on pööratud.“

Sel jalutuskäigul oli naisel nõu olnud ka siia tulla ja toredust waadata; aga täna hommikul oli selgunud, et ta wäike poeg päris terve ei olnud. Ja nii oli ta pidanud kodu jääma.

Ja nüüd? Mis on nüüd sündinud? Tema mees, kes oma kohaga ja armsa suurtükiga alati rahul olnud, kes nende üle rõõmustanud ja uhke olnud — tema pidi nüüd olema hulluks läinud! Enda suurtüki ette wisanud. See oli ju täitsa wõimata!

Ta märkab esimest korda, et joostes karjub. Ta näeb ise, kui hull see võib olla, kuidas ta üle tänawa jookseb.

Korraga jätab ta jooksmise ja hakkab käima. Mõte mehe peale on see, mis talle ta enesewalitsuse tagasi annab. Mees armastab eneselt tihti küsida, kuidas ta ennast küll siis ülewalt peaks, kui äkki midagi hirmsat juhtuks.

„Sieti ei tohiks inimene sõduriks hakata, enne kui ta mõnesuguse katse on läbi teinud“, armastab ta ütelda. „Waata mind! Sial pole ma veel olnud sõjas. Kuft wõin teada, kuidas siis olen, kui kuulid winguwad? Wahest hakkas kartma. Wahest kaotan meelemärguse. Kes võib seda teada!“

„Muidugi mitte. Aga ja jääb oma kohale lõpuni“, oli naine wastanud.

„Loodame. Aga see on midagi, mida inimene tõesti ei wõi teada. Riisugustel pilkudel ei ole inimene ise oma isand. Seal on midagi muud, mis wõimu enesele wõtab ja siin juhib. Siis oleneb kõik sellest, kas see, mis inimeses peitub, on nõrk või tugew. Enne kui katse tege mata, ei tea keegi, mis ta teeb, kui teda suur hädadoht ähwardab.“

Kui naisele see meelbe tuleb, ajab ta enda sirgeks ja hakkab edasi minema.

Aga see ei kesta kaua. Mis kasu on tal sellest, et ennast kindlana näitab? Ta mees on ju furnud, puruks lastud. Ta peab jooksuma, peab karjuma, ei wõi teistiti.

Piduplats pole pealegi kuigi kaugel. Mõne minutiga on seal. Ta näeb mõlemaid tribüüneid. Nad on täis inimesi, kes pinkide peal seisawad, liwendawad ja kättega mehivad. Midaagi on siis tõesti sündinud. Ei see olnud tige naljamees, kes teda siia tulema narris.

Ta ei jää seisma ega kiisima, kus ta oma mehe wõib leida. Seda pole tarwis. Tal on juba siht — suurtiiki!

Ta wiitib sealsamas, kus eile õhtul wiitbis. Wäli selle ees on tühi wõi peaaegu tühi. Keset platši seisab jalk inimesi, kes üsna wait on, ei kifenda ega hirmunud nagu ei tee, nagu teised.

Sõduriteket peatab teda, aga politseinik, kes wahi peal, tunneb ta ära ja laseb läbi.

„Minge sinna, sealt leiate ta!“ ütles politseinik ja tähendas wäikse inimestesalgaga peale keset wälja.

Naine läheneb, ikka weel waljusti karjudes. Kui ta ainult weel mõned sammud eemal on, paneb keegi salgas teda tähele. Kõrge ohwitser, kes mingisuguse liikumatu, wormitu, maaslamawa kogu ees kummardab, tõuseb ja tuleb talle wastu.

„Kannatage weel natuke“, ütles ta. „Kõrge minge weel tema juurde. Lubage, et Teie enne ütlen, mis on sündinud!“

Naine karjub weel ikka ja katsub ohwitseri kõrvale liikata, et edasi saada.

„Kannatage“, ütles ohwitser ja kahmas naise käsiwarrest kinni. „Teie ei tohi teda weel näha. Enne peate teadma.“

„Tean, et ta hulluks läks ja suurtiiki ette kargas.“

„Ei“, ütles ohwitser. „Teie ei tea midagi. Miski ei ole nii.“

Ohwitseri wiis rahustab naist niipalju, et ta rahulikult jääb. Ta hakkab ju pisut lootma. Wähest elab mees weel, wähest on ta ainult haawatud.

„Näete seal seda suurtiiki“, ütles ohwitser. „Teie teate, et Teie mees sellest pidi ihe paugu lahkma. Ja Te näete seda tribüünit, mis just suurtiikisuu ette on illes ehitatud!“

„Nägin seda kõik juba eile, herra kindral“, nutksub naine. „Mu mees näitas mulle, kuidas kõik on korraldatud. See ei meeldinud talle. Ta ei tahtnud niipalju rahwast suurtiikisuu ette saada, kui need waenlased ei ole, kes tulewad maha lasta.“

„Nojah“, ütles ohwitser. „Teie mehele oli käsi antud ja ta oli süütaja suurtiiki pistnud. Aga filmapilgul, mil me kõik ootame, et pauk

tuleb, karjatab ta, sirutab käed taewa poole ja kargab ihe sammuga suurtiiki ette, nii nagu oleks ta tahtnud takistada pauku tulemast. Kõik, kes seda nägid, uskusid, et ta hulluks on läinud. Pauk käis ja Teie mees paisati kaugele põllule, sinna, kus ta praegu lamab.“

Jälle tahab naine ennaft lahti rebida, aga ohwitser hoiab teda tagasi.

„Kannatage“, ütles ta. „Te peate teadma, mis me leidmise, kui tema juurde ruttasime, et ta seisuforda teada saada. Ta kehast oli kogu raudtraati läbi tunginud. Teie, kui suurtiikimehe naine, teate ometi, mis suurtiiki luud on?“

„Jah“, wastas naine.

„Teie mees on niisugust raudluuda tarmitanud suurtiiki puhastamisest, ja mõnesugusel põhjusel unustas ta selle sealt wälja wõtmata, nii et ta suurtiikis oli, kui pauk käis. Te mehel ei olnud seda meeles ja meelde tuli see talle alles wiimsel filmapilgul, kui süütaja juba sees oli. Siis waatas ta kord oma ette — sest mõelda ta nii ruttu ei jõudnud —, mis pidi sündima, kui hirmus laadung tema ees seiswat tribüünit tabas. Kõik need laialikistud raudtraadiliigid oleksid sama paljudest inimestest läbi tunginud. Seal waldas teda üllinimlik kaastunne ja ta kargas suurtiiki ette, et ise oma kehaga laadungit wastu wõtta.“

„Oh mu Jumal!“ hüüab naine ja paneb käed kokku.

Samal pilgul lasub ohwitser ta käsiwarre lahki.

„Madam“, ütles ta, „niilid ei takista ma Teid enam Teie meest nägemast. Mõtelge ainult, kui neid inimese osade räbalaid näete, et need enestes peitsid kõige parema ja ülema, mis siin maailmas ita leidub. Teil on kergem seda nähtust kanda, kui teate, et Teie mees selle saatuse ise wabatahtlikult walis, et kõiki teisi päästa. Edasi mõtelge, et meie kõik, tema sõjavennad, tema peale ta wägiteo pärast kadedad oleme. Keset hädaõhtu, kus mõtlemiseks enam aega ei ole, kus kaalul seisab elu wõi surm, dieti tegutseda osata — see on suuruse tõendus! See tähendab eneses kangelasehinge kanda!“

Sarra.

Staalja kirjanik Grazia Deledda.

Õnimese pühapäewa peale pärast lihawõtet langes Bottuda metskonnas püha Konstantiini püha.

Bottuda metskond on samanimeliselt kiilast üsna kõrwal, ja kes sealt tahab kirikusse minna, mille juures seda maapidu peetakse,

peab minema läbi oru, läbi metsa ja üle kiltmaa. Uga Bottuda inimesed armastavad oma pühameest väga, ja kogu talve unistavad nad rändamisest läbi oru, metsa ja üle kiltmaa, et austada oma pihta tantsuga ja lauluga, juua viina ja valget weini lõunani ja punast weini ning antiislikööri kuni kojuminekuni.

Ta see on hea ning õige, et nad kord ka saavad löbu nautida. Rogu talve on nad töötanud, oma wiletsat, lahja karja hoidnud, metsmaad üles harinud ja sinna wilja külwanud; nüüd on lammasel pikad willad, põldudel haljendab oras, wõsa õitseb ja taewas sine tab. Sellepärast on waja pühale Konstantiinile tänu anda hea lootuse eest, mida kavi ja põld lootab, ja juua, tantsida ning laulda tema auks.

Ka Sarra Fioreddu unistas pidust ja tantsust, kaupmeestest, kes kirjuid riideid ja walekiwa müüsid, aga ta ei julenud oma soowi atwaldada.

Rodus käidi temaga pahasti ümber, sest et ta karjasele ei läinud, kel sada lammas, hobused ja põllud ja koer, ja kes kõigis ümbruskondsetes külades kuulus oli.

„Mis on mul tema lammasest ja koerast; peaks see koer oma peremehe nahka panema!“ ütles Sarra „Mattia oma paksu ninaga ja punaste filmadega näeb ise wälja kui metselajas. Ta ta on minust kakskümmend aastat wanem, paks ja wäike. Ma ei taha teda, ei jalli teda — parem furra!“

Tema ise oli suur ja peen, näost ilus ja walge; ja tal olid sinised filmad, nagu ei kellegi teisel seal ümbruses. Muudugi oli ta pisut kerglane: tahtis ilusat, suurt, sihwakat meest, kelle wõõ ka noore neiu piha ümber oleks paasunud.

Isa ja wennad, toored joodikud, olid enesetele aga pähe wõtnud, et ta rikkale karjasele Mattiale pidi minema, ja pekkid teda. Ta nägi oma ümber ainult metsikuid nägusid ja wihaeid filmi, kuulis ainult karedaid sõnu ja ei julenud ise enam suudki awada. Kuid jäi sellegipärast kindlaks.

Süda aprillikuu esimestest päewadest saadid walmistajid isa ja wennad Mattia seltsis pidukawatusti. Suuril filmil kuulas seda Sarra, oli kurb ja nuttis öösel kadeduse pärast. Kõik läksid pidule, isegi kerjajad, ja tema ei tohtinud sellest rääkidagi!

See suurendas veel ta wiha ja põlgatust Mattia wastu. Ta nuttis wiha pärast ja tõmbas käed rusikasse, kui tema peale mõtles; nägi ta teda, siis pööras ta temale selja ja kahwatas wihas.

Wahetajal jõudis lihatõte ja möödu, ja ettewalmistused pidu jaoks algasid.

Küüsetati saia ja kooke, tapeti lammas, osteti puuwilja ja wõeti esimest mett.

Sarra kurnus wihas ja ihas: ta oli kuulnud, et Mattia pidule ei minna, ja see aina suurendas tema lusti pidule saada. Ööl enne seda magas ta waelwast, ja kui ta hommikul wara tõusis, olid kõõgis täidetud moonakotid ja õues hobused juba walmis.

Ta tegi tule üles, keetis kohwi ja hakkas uuesti nutma.

Isa, kes alles matil lebas, ärkas ja küsis karedasti: „Mis on? Mis sa nutad?“

Sarra nuuksus weel ägedamini, ja isa ütles wiimaks: „Tahad wist ka pidule tulla?“

Neiu ei julenud jah ütelda, waid peitis näo põlle.

Nüüd käratas isa: „Wasta! Kas tahad pidule tulla wõi ei?“

„Tahan!“ wastas tütar kartlikult.

„Tahan!“ osatas isa. „Koh, wõtaks tont, olki siis oma rätik ja kingad!“

Nuttu jookkis neiu oma kambrisse.

Siis tõusid ka wennad üles, rullisid matid kottu ja ajetasid seina äärde.

„Tuleb kaasa!“ ütlesid nad tasa üksteisele.

Neil näis olewat sellest heameel, kuid warsti jälle tegid nad tigeid näod.

„Ah!“ ütles isa hobuse päitfeid otsides. „Seda ei oleks tarwis olnud!“

Sarra tuli warsti, pumane ja erutatud; paistetanud filmad särasid rõõmus. Ta oli enesele ruttu teised riided selga pannud, lumiwalge särki, uued kingad ja kuldpiitsidega pihi; pead kattis tal suur wioletikarwa narmastega jüdirättik.

Kui hobused rakkas, wõttis isa ta oma ette mära selga. Ta nüüd algas tee, läbi oru ja metsa ja üle lagendiku, selgel, lõhnuwal aprillihommikul.

Rogu sõidu ajal ei rääkinud keegi Sarraga; isegi ta tulewased wennanaised ei teinud temaga tegemist, aga tema ei hoolinud sellest. Ta naeris ja ajas teiste külainimestega juttu, kes kõik pidule läksid, ja oli üliõnnelik.

Wiljakõrtel firendas kaste, mefjas laulsid linnud; ja kõik Bottuda noored ilusad mehed mahtisid Sarrat. Tema sinifilmad wastasid pilkudele: „Küll tantsime ja oleme rõõmsad!“

Ta lustilik oli Sarra, wallatu lustilik, kogu päewa: ta sai kottu sõbrannadega, tantsis, edwistas ja lastis ennast lõbustada kuidas süda kutsus.

Isa ja wennad jõid wiina ja walget weini, aanislikööri ja punast weini, lastsid märki, mängisid kaarta ja ei küsinud temast.

Sarra tegi, mis ise tahtis, ja ei mõtelnud

ei Mattia ega tundasaadud peffu peale, ostis enesele sõrmuseid kollaste ja roheliste kividega ja sai ka mõned kingitused, mis ta pihkuse peitis.

Ja kui ta tantsumust wäsis ja kirj pika warju wiskas tallatud rohule, siis tuli kojuminef. Päike läks looja, kaewas punetas, waihus ja rahu lastus lagendikule. Unenägu oli läinud.

*

Suurem osa pidulisi oli juba enne neid teele läinud, mehed peaaegu kõik joobnud, naised kurnad. Fioreddu perekond oli üks wiimastest, ja isa wenitas veel kõige enam. Teemagi oli joobnud, aga ta näitas ennast veel enam purjus kui ta kõesti oli. Ta waarus ja kogeles, ja kui ta ju hobuse selga sai, waarus ta fõrd paremale, fõrd pahemale poole. Mära käis nii taha, et neist kõik möõdufid, ka kaupmeeste kärud; metsa äärde jõudes olid Fioreddu ja ta tütar ainult veel kahetsefi.

Uim oli juba pimedaks minemas ja Sarra kartis pimedas üksi joodikuga olla. Ta katsus mära kiiremale käigule kihutada, aga see siputas ainult jaha ja wantfis wanamoobi edasi: ta oli fogu päewa rohutu nosinud ja ei tunnud siis fõdu järele igatsust.

Fioreddu oli magama jäänud. Rätte jõudis õõ, ja jalakäijate hääl ning kärude klõbin kustus kauguses.

„Piha Konstantiin, aita meid!“ ütles Sarra rahutult. „Muidu jõuame alles hommikuks koju!“

Ustifelt ehmatas ta: wiimse ehawalgusefiire paistel arwas ta ühe puu taga nägewat Mattiat — wõi oli see kurat? Ta karjatas waljusti ja kahmas isa ümbert kinni, sest Mattia oli teele jooksnud ja hobuse kinni pidanud.

Mattial oli piis, pistol ja nuga kaasas ja ta nägi wälja nagu rööwel; tema taga seisfid weel kaks meest, kelles Sarra Mattia sulased ära tundis.

Neiu aimas kõhe, et teda rööwida taheti, ja karjus waljusti appi. Fioreddu näis ärtawat.

„Mis on?“ küsis ta naeratades. „Mis ja tahad, Mattia?“

„Tulge maha!“ ütles see. „Sätke mulle oma tütar ja hobune ja minge jala koju. Ma wiin nad Teile kõik heas seisukorras tagasi.“

Fioreddu hakkas waljusti naerma ja ütles:

„Sehee, ja teed nalja! Lähed wist nüüd weel pidule? Meie tuleme fealt.“

„Seda näeme“, ütles Mattia. „Tulge heaga maha, wõi ma sunnin teid!“

„Ei, ei!“ kistendas Sarra. „Arge lahuge minuft, isa! Teen kõik, mis nõuate, aga ärge minge minu juureft nüüd ära!“

Kõik oli asjata. Neiu kisa kustus metsa, ja kuiqi ta ägedalt wastu pani, oli ta peagi rööwli wõimuses.

Fioreddu naeris, rääkis lollust ja jäi metfa; rööwel wedas Sarra oma ütti.

Seal wõttis teda wastu Mattia õde, inetu naine, kel paksud mokad, ja katsus neiu rahustada.

„Ira karda, tuwike“, ütles ta. „Keegi ei tee sulle midagi paha; hommikul wiib Mattia sinu koju, ka hobuse. Ja siis teete pulmad, tuwike; ole aga üsna rahulik!“

„Ira ja seda usu!“ ütles Sarra põlglikult. „Teie olete ju kui metselajad, aga sinu wenna ei lähe ma mitte naifeksi!“

„Mis ja tahad, armas õde“, ütles õde ja laotas mati põrandale. „Kes wõtaks sind siis nüüd weel? Selle järele, mis jündinud? Tule, heida magama ja ole rahulik; minu wenna juures oled sa kui kuninganna. Mis ja weel enam tahad? Seida aga pikali, Sarrina. Hommikul teeme kohwi ja läheme siis kõik üheskoos külla, ja Mattia ostab sulle kõhe pulmakingid: kahetfa sõrmust kividega, hõbemadalje, tikitud kingad ja tulipunase pearätiku.“

Sarra pööras talle selja ja kükitas murka maha. Ah! Nüüd sai ta kõigest aru: kõik see terwe luugu oli kofku räägitud Mattia, isa ja wendade wahel! Mis wõis ta neile metsalastele teha!?

„Wõin minna kofutusse ja nad ütles anda“, ütles ta endale. „Ja siis? Siis mõistetakse neile karistus — aga mind ei wõta enam keegi. Kõik usuwad, et ma selle õõ selle Mattia-koera seltsis möõda saatsin, ja keegi ei waatagi enam minu peale!“

Ta nuttis kaua ja oli meeltheitmas. Nagamööõda jäi ta rahulikumaks ja hommiku eel oli ta täitfa wäsinud. Arfweloleku ja tukkumise wahel mõitles ta:

„Need metsloomad fidufid mu kinni; nüüd aga on fõrd minu käes! Ah, armsad wennad, teie loodate Mattia rikkuseft kaju saada? Berenaine saan olemä mina ja ma kihutan teie eemale kui kärnased koerad. Ja sina, Mattia, arwad, et enesele truu naise saad? Noh, abiellu ma sinuga astun, aga sa petad ennast, metfaline!...“

Nii jäi ta magama.

Wäljas õitfewad akaatsiad.

Käti Kirjanik P. Rosits.

Õhtul kõndisime linnas, jalutamine mere kaldal wõi istusime mõnes aias ja jõime weini. Mii mõnus on koos olla, ja ma wõin tundide kaupa wahtida sulle filma wõi õhetawasse näkku. Me räägime wähe wõi waitime wahetewahel täitsa, sest niijugustel tundidel on sõnad kasutumad ja üleliigsed. Meie kohal kumab sügawsinine lõunataewas oma muinasjutulikult särawate tähtedega. Sa oled minu ligidal, ja wahetewahel hoian ma sinu käsiwari tasakesi oma käte wahel nagu õrna, ütlemata ilusat lilleõit. Magus wärin käib läbi minu sõrmedest ja äratab südames wärisewa wastukaja. Sõna lausumata wõtan siis su käe, ja palaw suudlus põleb tema peal.

Uga kui jõuab kekköö, siis saadan su koju. Ufse ees suudlen jumalagajätmiseks weel kord sinu kätt, ja meie kohale sügawale kummardawad akaatsiate rohelisted oksjad. Wallatunalt hakkad ja naerma ja kaad ufse taha. Kohmetult wiilwitan ma pisut aega, on, nagu ootaks mu süda weel midagi. Siis awaneb su aken, ja sina hakkad seal õitsma kui walge liilia. Ei ole sa enam wallatu; igatsus ja mure räägivad sinu pilgust. Sa oled jälle üffi, ja su süda igatseb järgnewat õhtut, mil uuesti jälle kokku saame ja üksteise hinge waitseid salduki tunneme.

Sinu akende ees õitfewad akaatsiad, lõunamaa walged akaatsiad. Sa kaad ära oma toa kuuwalgusest-looritatud pimedusse, ja mõni filmapilt hiljem tungib sealt wälja õite tormilik muusika. Sinu hinge igatsus lehwib affordide woogudel, ja mind waldbad meeleku rõõm.

Üffi kõuseb mu südamesse niipalju sõnu, et sulle müüd kõik oma südame wõiksin ilmutada. Sinu muusika on minu sügawuses uimwad jõud äratanud ja lahti lastnud. Niiawajena jalutan ma pimedas, ja muusika-rütmiga

laulab mu süda waitseid sonette sulle ja sinu ilule. Pimedas heljud sa ikka weel minu ümber, nagu muusa, mis eneses kõiki iluduse saladusi ja nõiajõudusid peidab. Jah, sina oled löö hääl muinasjutust, mis kõik selle äratab, mis mu südame sügawuses uimub. Seda tunneb ja mõistab mu jöle süda.

Õhtu jõudis, kui kord mõlemad sinu toas wiibisime. Akna taga õitfewad akaatsiad, ja õitega kaetud okske wahelt woolab looduwa päikse purpurine kuld tupp ja äratab me hinges rubiinpunase igatsuse. Sina istud klaveri ees ja meelitad keeltelt oma õrnade sõrmedega muinasjutulisi kõlasid. Sa lased toonides kõlada mu rahwa raskepärase ja hõiskawa hinge, millega laulud läbi imbunud. Miiirises hehke Beethoveni tormilik titaanidemeel ja waitsest kurdab Chopini raskemeelne südamewalu. Minu süda muutub päiksepaistest kätetud õieks. Meie hinged lähenevad üksteisele weel enam: oleme ju üsna üffi jelles wõõras linnas. Kaugel on me kodumaa, ja kaugel on Wäina laulust kajawad kalbad. Uga Lätimaa hing elab me südames, ja ta raskemeelsed laulud heljuwad me ümber. Me oleme õnnelikud, sest me ei ole üffi. Me ei tunne enam jelle wõõra maa paljaid kaljuid — rahwa elaw waim karastab meid kaugusest. Me ei tarwitsiks midagi ütelda; ja mõistad mind sõnadeta, sest jälle meelitawad sinu sõrmed klaverikeeltelt õrnu ja armsaid toone — mu rahwa hinge. Ja mul on, nagu oleksin ma ühel päiksepaistisel suwehommikul ära effinud kodumaast kõlawas-je metsa, kus üks kuldne muinasjutt mu südant meelitab. Sõnalausumata wõtan su käe ja sügawas tänus katawad mu huuled teda suudlustega.

Suud akna taga seisab wõõras maailm; lõunamaa walged akaatsiad õitfewad.

Mustlaste mõtteterad.

Dr. Marcel Arpad.

Wiiul ilma keeleta: majapidamine naiseta.
Keda Jumal karistab, sellele annab ta
iüheksa aasta jookkul kolm naist.
Laps on koduse haputaigen.
Lasteta maja — haamrita sepikoda.

Mis otsib lusikas, kui potti pole.
Armastus on kõige odavam, aga ka kõige
sihtijem lõbu.
Armastus rahata — lehm piimata.
Meiuna roos — naisena õks.

Lehm jünnitab ainult wafitaid.
 Ka kõhul on omad mõtted: unenäod.
 Habemeta noormees — habemega naine.
 Kont ei waigista nalga.
 Tühjas pungas peitjeb kurat.
 Pikkaniisi roomab tõi, olgugi tal kuus jal-
 ga all.
 Gesli kijaft jaab ainult eefel aru.

Mure on hinge hambawalu.
 Saukum koer ei hammusta.
 Tühja pead kantakse ilka kõrges.
 Parem hobu sadulata, kui sadul hobuta.
 Tõleda juu — wiljata weskte.
 Mustlane on must, sest tema ema on õõ.
 Geslit pilgatakse tihti, aga tihti on ta pil-
 tajaft targem.

Kui mina kuningas oleksin!

Inglise kirjaniku Justin Huntly Mc. Carthy romaan.

3

Ja nüüd, kui ta tähendatud sihil waatas, nägi ta esimest korda pingile küürdunud kogu. Wiivitades läks ta sinna poole.

Ruttu kummardas Tristan kuninga lähedale.

„Pagan wõtku! Kas teate, kes see oli?“

Ludwig muigas oma kaartidele ja wastas murtult:

„Mõni lipakas, kes sind odawaks ohwriks armab,“ tähendas ta kergesti.

Uga Tristani järgnevad sõnad äratajid teda ta ükskõiksusest.

„See oli Teie majesteedi sugulane, preili Katharine de Waucelles.“

Ettewaatlikult tõusis kuningas üles.

„Oho, oho, oho!“ kõhistas ta. „Kas tuli ilus Katharine sija Thibaut kohtama?“

„Ta otsib Willoni, majesteet.“

Kuningas oli imestusest tarretu.

„Wõi on ta wiimaks see neiu, kellest Willon jutustas? Ehk tabame ta nüüd ekfiteelt?“

Ludwig silmitses esiti noore neiu liikumata kaju, siis libisesid ta silmad ringi. Just tema taga seisis üks üks, mis pimedasse kotta wiis. Tasakesi tegi ta selle lahti. Ta kutsus Tristani oma juurde ja tähendas, et see wäljas oodaku.

Silmapiilgul, mil Tristan kadus, näis daam otjuse olewat teinud — ta läks tasakesi magaja poole.

Kuningas hoidis teda terawasti silmas ja hiilis seinääärt mööda kamina juures seiswa pingi taha, kus hämarus walitses. Wälisukse juures wiivitas ta pisut, nagu oleks ta tahtnud kõrtstist lahtuda. Uga kui ta nägi, et keegi teda tähele ei pannud, jattas ta teekäiku ja jõudis õnnelikult sadamasse. Ta arwas seda kohta kuulamiseks kohaseks ja kuulamine — oli tema armsam ajawiide. Kuninga sammud olid wait- sed kui kassisammud ja ta hingamine tasane kui hiirel. Waewalt oli ta pingi kõrge toe war- ju jõudnud, kui noor neiu magajat kaunis kõ-

wasti liikkas ja siis mõne sammuga tagasi astus, et tagajärje üle selgusele jõuda.

Willon kiigutas emast pahaselt, nagu pa- neks ta ekfitamist pahaks, ja pomises tufaselt:

„Mis on?“

Neiu lastis enda küürakile ja sojistas:

„Mul on waja Teiega rääkida.“

Naakkesti tõusis Willon püsti

Neiu oli ruumi kessele taganenud, mida ta tühjaks arwas. Tema ärewus oli nii suur, et ta kahe kguardimängija kadumist ei märganudki. Ja kui ta seda märkas, siis tun- dis ta sellest kergendust, et ruum täitsa tühi oli.

Viig unine, et millegi üle imestada, järg- nes ka Willon neiu.

Äkitfelt lastis neiu mantli lahti ja Willon nägi seda uhket, noort, ilusat neidu, kes ju mitu päewa ta mõtetes wiibis. Ta lõi risti ette ja küsis kahisewa häälega:

„Kas olete — olete Teie inimene?“

„Näen ma siis wälja nagu mõni waim?“ wastas ilus neiu.

Õnneft joobumuna langes Willon põlwili ja põlwitas, nagu ta harwa põlwes põlwita- nud:

„Kui see on unenägu, siis palun ma tae- wast, et ma sellest iialgi ei ärkaks!“

Nüüd wõttis neiu oma põuest kofkupan- dud pergamentdilehe ja ütles:

„Teie kirjutajate mulle need salmid. Mulle öeldakse, luuletajad ütlevat palju ja arwa- wat wähe; nende wanded olla kui piparkoo- gid: magusad ja palawad suus ning kergesti neelatawad. Kas olete ka jekt sordist?“

Willon kargas üles. Nüüd teadis ta, et neiu tõesti lihas ja weres tema ees seisib, et ta temaga rääkis nagu inimene inimesega, ja täis sügawat tõfidust wastas ta:

„Minu sõnad on sama õiged kui elu! Ma armastan Teid!“

„Wist küll ainult jellepärast, et mul file nägu on?“

Zoovastusehoog woolas Billoni hingest läbi. Sõnad ja mõtted wurisefid ta peas nagu mehilased mesipuuks. Wiimaks ütles ta aegamööda ja mõtetes, nagu mees, kes waimu saanud:

„Sellepärast, et olete kõige ilusam naistest maailmas! Kui kõik minu unenäod armsusest täielikuks naieks kehastuksid — ta kannaks Teie kaju! Kõik oma eluaeg olen lugenud armastuslugusid ja olen armastust otsinud kõigist tänavatest, kõigist sarakatest naiefilmadest oma ümber — kuid pole jeda leidnud. Sama hästi oleksin wõinud leida püha Graeli. Aga kui ma Teid esimest korda nägin, siis näisid mulle noorenenud olewat taewas ja maa ja siis teadsin ma, mis tähendab armastus, jumalik ihu ja jumalik andumus. Teie tuleku läbi muutus mulle maailm, muutus ilusaks; kõige magusamad lõhnad on saanud magusamaks, kõige ilusamad wärwid ilusamaks, kõige pehmemad toonid pehmemaks, sest nad kõik kannawad eneses midagi Teist ja Teie olewusest. Ma sünnin ja joon, näen ja kuulen ainult Teie läbi, et Teid austada. Rahwas tänaval on mul õnnistatud, sest Teie olete neist läbi läinud; kiwi, millele astute, on püha maa; tolm, mida riitwate, on pühitsetud minule. Ma armastan Teid! Ma armastan Teid! Ja kes sõnas peitub kõik, mis ilus ja hea ja suur on! Kes sõnas peitub kõik filosoofia, kõik tarkus, usk, mehifus, lootus iluduse peale! Kõik, kõik peitub sõnas: Ma armastan Teid!”

Suuril filmil, kartuseta, nagu mõni wapper neiu oleks filmitsemud murdjat metslooma, kes kogemata ta teele oleks juhtunud, nii silmitses Katharine teda. Aga Billoni sõnade mõte näis talle meeldiwat, sest ruttu wastas ta:

„Hea küll! Ma tuln siis Teie sõnu proowile panema. Kui Teil on tõsi sellega, mis ütlete, tõsi wiimseni täheni, siis wõite mulle suure meeleheha teha. Kui mitte, siis head ööd ja elage hästi igatwesti!”

Nende sõnadega taganes ta pisut, nagu oleks ta tahtnud oma ahwardust teoks teha.

Aga Billon astus sammu edasi ja hoidis teda tagasi.

„Ma kirjutasin Teile oma südame wewega“, kinnitas ta, ja isegi kõige elutundmatum neiu oleks ta sõnade tõsidust wõinud tunda.

Nüüd astus neiu talle lähemale ja ütles wäga tawja, aga selgesti:

„Siis kuulge! Mina olen üks kuninganna daamidest: Thibaut de Lusigny, Prantsusmaa sõjawägede ülemjuhataja, armastab

mind pisut, aga mu suurt maaomandust weel enam. Ta tahab mind omale abikaasaks ja oma sõna kuulma sundida, aga mina — wihkan teda. Ja wihkama peate teda Teiegi, sest tema oli see, kes Teid lastis petsta!”

Siitamaani oli Billon teda rahulikult ja imestades kuulnud, nüüd aga tuskatas ta, nagu oleks teda keegi uuesti löönud.

Neiu astus talle lähemale, sest ta oli ju pisut enam usaldust wõitnud.

„Tema andis mulle Teie laulu ja jutustas, mis Teiega tehtud. Kui ma Teie salme lugesin, ütlesin enesele: kui see kuuletaja tõtt räägib, siis on ta ainus mees, kes Prantsusmaad wõib aidata!”

Urusaamise wärinaga ehmus Billon tagasi. Weiniaur oli kadunud, üllatuse wood olid filenenud, ja ta seisis täie teadwusega palja, imestuswäärt tõsiduse ees.

„Miks siis mitte Teie walgejuukseline, punapõseline kullake?“ küsis ta.

Katharine naeratas põlglikult.

„Noel le Jolys — Noel Plus — on mees, kes wõib wõita nii mõnegi naie armastuse, mina aga, mina ei armasta ühtegi meest — ma wihkan ainult Thibaut de Lusigny. Kas saate aru?”

„Gaffan aru saama“, ütles Billon kurbwalt.

Neiu astus talle weel lähemale. Ta nägu paistis wiletsas walguses olewat kahwatu ja tuletas meelde kuud, mis pilwedesse kaob. Billon mõtles, neiu huuled on nii punased kui rubiin piiskopi sõrmuses ja ta filmad nii sarakwad kui koidutäht taewas. Ja nii oli tema see, kes wärises, ja mitte neiu, kes nii ebanaiselikult ja selgelt, terasheleda kõlaga temale sõjastades ütles:

„Tapke Thibaut de Lusigny! Seltsk, Teie olla osaw wehkleja. Teie ei ole palju enam kui seltskonnast wäljalükatu, linnuprii mees. Teie ütlete, Te armastawat mind enam kui oma elu — tapke Thibaut de Lusigny!”

Billon silmitses teda iseäralikul pilgul. Oletas ta au kaalul seisnud, ta ei oleks tagasi hoida suutnud wärinat, mis ta kehast nüüd läbi käis. Tal oli, nagu jõöks ta ise oma südant ja see tundus talle kibe, sappkibe, ja ta oma hääl kõlas talle wõõralt, ta kuulis seda nagu uues, kui ütles:

„Et Teie ja Noel, wõi mis ta nimi on, pärast õnnelikult wõiksite elada, kuni oma päewade lõpuni?”

Midagi nagu põlgust pilgus, taganes Katharine.

„Teie olete mind teenima müüd vähem agar kui enne?“

See küsimus tabas Willoni nagu odapiste rinda. Talle tuli meelde ta kuldne töötus, ta kuldne laul, ja tal oli häbi oma kahewahel olemise ja wiha pärast.

„Ei, Zumala eest, aga ma magasin ja nägin und ja pean esiti une filmast ja unenäo südamest metsa peletama. Ütelge mulle, mis teha võin, et Teid teenida?“

Neiu jäi kohe rahulikult ja lähenes talle usaldawalt.

„Thibaut de Musigny tuleb täna õösel siia. Tema on juba mitu korda võõrais riides siin wiibinud — lastsin teda wälwata. Mina usun, et ta kuningat tahab ära anda burgundlastele ja sellepärast saadate kasu mulle ja Prantsusmaale. Kuidas toimetawad Teie forti mehed iststeit teise ilma?“

Pilkawalt waatas Willon teda kõõrdi ja pilkawalt tuikafid ta juumurgad, kui wastas. Ta filmites ennast famas walguses kui neugi teda, ja tundis wähe rõõmu sellest, mis nägi.

„Harilikult joobnud peaga katelusel. Kas ootate seni siin, kui ta tuleb, ilus daam, ja näitate mulle teda siis, sest mina ei ole teda weel iial näinud? Kõik muu jätke julgesti minu hoolde.“

Kuigi Willoni hääl kajas kindlasti ja heledasti, peitus selles ometi midagi, mis neiu sügawamini tabas, kui jeda sõnad oleksid suutnud. Midagi nagu uudishinnu seisis ta pilgus ja midagi, mis peaaegu kaastunne oli, woolas ta häälest, kui ta pehmel toonil küsis:

„Teie armastate mind siis wäga?“

Ühkesti ajas Willon enda sirgets ja ühkesti wastas ta:

„Sõna kõige täiemas tähenduses — ses tähenduses, mis tal võib olla taewas.“

Kerge puna lehwis noore neiu kahtwanud, puhtast näost üle.

„Teie ei oodanud, et Teid sõnast tabataks?“

Willon naeratas rõõmsasti ja ta filmad järasid, kuigi ta siida raske oli.

„Ma ei oleks julenud jeda loota, aga ma näitan ennast selle au wäärilijena.“

„Teie armastate ja naeratate famal pilgul“, ütles neiu ja filmites teda imestades.

„See on nii minu filosoofia!“

See eluwaade sümmitas neius palju imestust. Ta hoidis hinge filmapilgu kinni, siis lehwis ta tema juurde.

„Kui tahate“, fofistas ta, „siis tohite mind kord fundelda!“

Mehe wesi woolas tulistel woogudel südamesse, leekiwail filmil pööras ta neiu poole,

ja filmapilgu näis, nagu oleks ta tahtnud neiu nagu oma käte wahel wõtta ja oma suud ta huultele suruda. Siis aga wiiskus ta ägedasti tagasi.

„Ei, mina wõin Teie asjus wõidelda ja, kui tarwis, furragi, aga kord Teie huuli puutuda — see teeks elu liig ilusaks ja liig magusaks, ja mul ei oleks siis enam — julgust.“

Neiu oli oma pakkumise puhul punastanud — müüd kahtwatas ta uuesti.

„Kuidas tahate“, ütles ta, ja sel filmapilgul kajas wäljast kisa, naer ja sammude müdin. Ühtlasi kadus unistatud muinasmaa luuletaja filmade eest ja andis aset tõfidusele.

„Minu sõbrad tulewad tagasi“, ütles ta; „need ei tohi Teid siin näha. Tulge!“

Nende sõnadega kahmas ta neiu kätest kinni ja wedas ta risti läbi ruumi trepile, mis rõdule wiis. Seal käskis ta teda oodata.

„Siit wõite kõik näha, ilma et Teid nähtaks. Kui Thibaut tuleb, siis näidake mulle teda. Siis wõite siit selle ukse kaudu tänawale pääseda.“

Waevalt oli ta lõpetanud, kui üks lahti risti ja metsik jalk sisse tormas, Huguette eesotjas. Ludwig ja Tristan tarwitasid jega duft, et oma peidunurgastest jälle wanale kohale kobida.

„See oli huiwitaw katelus“, hõiskas Colin.

„Kuid ei kestnud küllalt kaua“, mõirgas Jehan.

„Müüpea kui sina tulid, abtinna, omas ahi teise ilme“, ütles Montigny ja patutas tüdurikule kiites seljale.

Huguette puistatas oma pikad juuksed näo eest, kääris käised jälle alla ja naeris.

„Tegin nimelt, mis Francois teha tahtis, ja floppisin mõlemad läbi. Weini, kõrtfimees, weini! Käed walutatavad!“

Robin Turgis oli wäle. Warsti kõrtfesid kamud ja peekrid jälle laual. Joodi ja mängiti edasi ja naerdi nähtud waatemängu.

Guy Tabarie naeris laialt ja raswafelt, kui Huguette meistritüki peale mõlles, ja kirjeldas, kuidas tüdruk teised läbi koltinud.

„Zumal, kuidas nad kõwerdasiid ja kisedasiid!“

Ludwig fofistas kaaslastele:

„Wäga wõimalik, et meie hull luuletaja mulle weel suurt kasu saadab.“

Kuna ta jeda ütles, awanes üks ja sisse astus üks wäike, lihtjas riides mees — fott-kübar peas.

Kartlikult waatas ta oma ümber, kuni Ludwigi ja Tristani üles leidis, kelle juurde ta kohe läks. Willon, kes weel ifta Katharine

fõrwal rõdul nõjatas, tõmbas seda warru-
kast, et see wõõrast silmitses.

„On tema see?“ jostistas ta.

„Ei, ei. Thibaut on suur mees. Aga
selle mehe nagu on mulle nagu tuttav.“

Wõõras astus laua juurde ja jäi Ludwigi
ja Tristani wahete seisma. Ludwig waatas
üles ja noogutas oma habemeajajale, Olivier
le Dain'le, lahkesti pead.

„Ta tuleb, majesteet!“ ütles Olivier.

„Dead ja seda kindlasti?“

„Kulime talle jamm-jammult järele, kuni
ma jia hiilisin. Seal ta ongi!“

Sõrme huuktele wajutades, kadus Oliver
utse taha, mis weel wähe aja eest Tristani oli
warjanud. Naeru kihistades hõõrus kunin-
gas käsi, ja iegi Tristan oli rahuldatud.

4.

Thibaut.

Nälle liikus utse, et üht tugewat meest, kes
lihtsõldati riideid kandis, sisse lasta. Tuli oli
täitja nahasse ja terasesse peidetud. Kui ta
kõrksi astus, waatas ta ringi, wahetas pilgu
Rene de Montigny'ga ja läks pingi juurde,
kuhu ta enda raskesti lastis langeda. Silma-
pilk kihendas ta kõrtsimehele, et see talle weini
tooks.

Katharine kumrardas pifut-ettepoole, tõm-
bas sügawasti hinge ja jostistas Willonile ta-
jakefi kõwa:

„See on tema!“

Willon ohkas tahtmatult. Djalt sellepä-
rast, et tal rõõm oli wastast oma ees näha, kes
tõesti kuninglik jahiloom näis olewat, ofalt
aga ka sellepärast, et ta tema liig rutulist tule-
kut kahetse. Oli ju nii magus olnud siin
trepil maailma kõige ilusama neu kõrwal ko-
nitada, tema hingedhtu oma palgel tunda ja
peaaegu ta jūdame põksumistki kuulda,
ja teada, et nad wähemalt see ainus kõrdki ka-
hketse olid, üksteise külge seotud ühiste mõtete-
ga, ühiste kawatustega. Need lühikesed sil-
mapilgud näisid üles kaaluwat kõit teised sil-
mapilgud ta elus, ja nüüd nad lõppesid. Nüüd
pidi ta minema ja tõendama, et ta see haruldaje
õnne wääriline oli.

„See küll,“ ütles ta tasa ja hiilisi trepist
kasitaolise paenduwisega alla ja läbi toa kuni
oma sõprade laua juurde, kes jeks liig purjus
ja lustilikud olid, et tema äkilist ilmumist
margata wõi talt küsida, kust ta tuleb.

Minult üks salga liige ei olnud kohal, ja ni-
melt René de Montigny, kes üles oli tõusnud,
kui soldat kamina juurde pingile istus ja teda
pealiskaudse tuttawa ilmsüüita lahufega te-
retas.

Willon ostas, sõbra juurest sõbra juurde
astudes, pingi seljataha pugeda, kust ta mõned
sonad Rene ja wõõra wahel wahetatud jutust
wõis kuulda. Seda jutujamist jälgisid ka
faks kodanikku, kes tähelpanemataolt omas nur-
gas istusid.

„Plus õhtu, sõber,“ ütles Montigny lah-
kesti.

„Wäga ilus sel aasta-ajal,“ wastas
wõõras. „Kuidas on Teie aias asjad, sõber?“

Montigny naeratas tähendusrikkalt.

„Wäga wiljatad ja head — kui aga lan-
gewaid tähti ei oleks.“

Aga kui soldat talle imestades otja wah-
tis, ruttas ta seletama:

„Nali minu poolt! Languw täht oli meet-
ripikkune burgundlaste nool, mis täna lõunal
üle müüri lendas ja minu aeda langes. Siin
on mul, mis nool kaasa tõi.“

Rende sõnadega wõttis ta tastust kitja per-
gamendiriba, mis hoolega kofku pandud ja pit-
jeeritud, ja andis soldatile.

Wõõraid riideid kandew wägede ülemjuhata-
taja wõttis selle ja uuris seda hoolega.

„Pitjat näib olewat terve,“ ütles ta en-
damisi.

Rene tegi liigutuse, nagu oleks ta aujalt
wihane.

„Mina ei loe ial teiste kirju,“ finnitask ta.

Thibaut kehitas õlgu.

„Oleks Teile ka wähe kasu toonud, kui se-
da oleksite teinud,“ ütles ta, pitjatit katti mur-
des ja pifut kõrwale pöördes, et wiletsas wal-
guses lugeda, mis kirjas seisis.

Kiri oli kofku seatud igapäewastest sõna-
dest, aga Thibaut ostas ta mõtet mõista ja
kuulis, et Burgundi hertsog talle kõif lubas,
mida ta soowis: hertsogiriigi, neu, keda ta ih-
kas, kõif, mida ta himustas, kui ta kuningas
Ludwigi tema kätte toimetask. Kuna Thibaut
seda muidugi tahtis teha, siis lehwis rahulda-
tud naeratus ta näost üle, kuna ta pergamen-
di süte peale wiskas ja waatas, kuidas see ära
põles. Siis pööras ta Montigny poole, kes te-
da terawasti silmitsenud.

„Kas wõite mulle muretseada mõned tuge-
wad poisid nagu Teie ise, kes Burgundi kulda
enam saamad, kui troonilistuwalt narrilt?“

Montigny wastas suu ees hoitud käe
tagant:

„Muidugi! Tunnen poole tosinat tugewaid
poisse, kes Teie kuningas Douvrest woodist ära
warastawad, kui selle nalja eest hästi maksate.“

Ta tähendas pöidlaga üle õla oma jootwa-
tele seltsimeestele.

Thibaut nokutas pead, andis Montignyile
mõned kuldrahad ja jostistas, tulgu ta homme
jälle jia. Ja kui see jälle seltsimeeste juurde

tagasi läks, tegi Thibaut juba selgesti nähtavalt minekut.

Ta inestuseks aga astus Willon, ennast joochnuks tehes, nähtavasti heas tujus olles, temale ette.

„Teie hulgate veel nii hilja wäljas, mis digele soldatile kohane ei ole,“ ütles ta.

„See on minu asi,“ wastas Thibaut ja kat- sus taht mööda saada, kuid Willon ei lastnud.

„Urge olge niisugune. Tulge, murrame ihe pudelikaela katti.“

„Mina olen küllalt juba joonud ja Teie veel enam kui küllalt,“ urises Thibaut. „Rat- suge, et woodikse saate!“

Nüüd muutus Willoni nähtaw hea tuju äkki.

„Teie olete wäga hõõmeldamata mehite, soldat, ja ei tea, kuidas kõrge herraga rääkida.“

Thibaut kannatus hakkas lakkema.

„Minge tee pealt eest,“ ütles ta ja lõi Wil- lonile rinna peale, nii et see wankus.

Willoni hääl tõusis mõirgamiseks.

„Ei mõtlegi selle peale! Sest kes ütleb mul- le üldse, et aus soldat olete? Kust pean ma teadma, et aus mees olete?“

Niipea kui Willoni hääl kõwaks paisus, ära- tas see joodikute tähelepänu. Montigny jook- sis Willoni juurde ja sohistas talle:

„Näta ta rahule, Francois! Tema ei ole see, kes ta näib olevat.“

„Näib! Kes küsib selle järele, mis ta näib olevat,“ mõirgas Willon. „Mis ta on, tahan ma teada! Näib olla, et ta ei olegi aus sol- dat! Võimalik, et ta on äraneetud burgund- lase muiskur.“

Thibaut tõstis rusika, et Willoni maha löüa, aga luuletaja palja oda eest taganes ta.

„Wistate see joodikunäru tänawale,“ kästis ta wihaseft.

Nüüd aga tungisid Willoni sõbrad talle wi- haselt kallale, ja see ise kahmas sõnast finni.

„Naodikumäru! Tõesti! Sina oled ma- lelik ja alatu foer! Hoidke üks finni, sõbrad. See nadikael haawas mind. Astu platfi, sol- dat!“

Lähemal filmapilgul seisis terve falk Thi- baut ja uffe wahel, iga naine eht kurat, iga mees wõitleja, wälja arwatud Montigny, kes waraselt kõrwalusse juurde pugus ja kiras sel- leksandu tähelepänu lahkus. Temal oli nõu wõitlusest tuua ja nende abil oma heategija elu päästa. Ta kadus wõsse ja jooksis minema, nii ruttu kui jalad kandsid.

Wahetajal süttis tüli „Kuusekäbis“ loit- walt leetima. Thibaut filmikes oma waen- lasi nagu wahelt härg filmiteb haukawat ko- rakarja ja küsis luuletajalt, kes mööga wälja tõmmanud, wihaseft:

„Kes kurat Te olete?“

Willon wiskas pea wäljakutsuwalt kullasse ja keerutas oma mööda:

„Olen Francois Willon ja minu möök on jama hea kui kellegil teisel mehel!“

Kui Thibaut ta nime kuulis, tuli hiiglaste suust hiiglanäär.

„Sina oled Francois Willon?“ müristas ta. „Saenake mulle keegi oma kepp?“

Ta waatas ringi, nagu otsiks ta nõutud sõjariista.

Willon aga kahmas ihe kannu ja wirutas selle soldatile näkku. Wihatisaga wehtis Thi- baut oma mööda õhus.

„Marr,“ fustistas ta, „ma tapan ju ära!“

„Seba saame näha,“ wastas Willon wäp- rasti.

Silmapilgu hoidsid kõik mehed ja naised hinge finni. Suur, särawasse terasesse riie- tatud mees käis nende armsast Willonist kau- gelt üle, ja wõitlus kahe nii lahkuminema was- tase wahel näis olevat naeruwäärt. Kuibas wõidi loota, et Willon selle mehe kumstile suu- is wastu panna.“

Kuid seal oli Guquette kiire mõistus juba probleemi õnnelikult lahenduse leidnud.

Pantri kergusega kargas ta ette ja asenes kahe wastase wahele.

„Müs mäng!“ hüüdis ta. „Need on Taa- wet ja Koljat!“ Selle juures lähendas ta ihe kääga Willonile, kuma ta teise kääga ta wastase raudrüüdele lõi. „Mad peawad wõitlema möö- kadega ja laternatega pimedas!“

Wali kiidukisa teretas tüdrukku ettepane- kut. See kahewõitluse fantastlik kuju ei olnud „imebe õues“ hõõmata, ja isegi Willon, nii wäga kui ta wõitlust ihkas, oli nii taif, et aru sai, kui otstarbekohane ja kasulik temale see et- tevanek oli. Osawus ja suurus ja kõik wõt- ted tasanesid, niipea kui pimedas wõideldi, nii- pea kui mehed nagu warjud warjuriigis ütse- teise wastas seifid.

„Noh, mis ütled sina selle kohta, Koljat?“ küsis ta.

Thibaut wihane nagu naeratas heatskiit- walt.

„Kuibas Teile meeldib,“ ütles ta, oma jõu ja kääwarre pikkuse peale kindel olles. „Mi- nule on see üks kõik!“

Nga kui ta ümber waatas ja luurataid, tu- faseid näautsid hundilise mehtikusega nägi oma neal wiibiwat, lahkus taft filmapilguks tema julgus ja ta jattas:

„Kuid ainult ühel tingimisel: kui Teil lõbb on, lõpeb ka wõitlus. Teie sõbrad peawad sel- lega leppima.“

Willon oli sellega koge nõus. Tema tah- tis maailma Thibaut'ft igal tingimisel wabas-

tada, aga tahtis seda ise teha, selle walge neuu päraft, kes seal ülewal trepil küttas.

„Ma luban seda,“ ütles ta, „enese ja oma sõprade eest.“ Siis pööras ta Huguette poole ja palus: „Süda seda, Huguette! Wannu seda!“

„Ma wannun!“ wastas Huguette.

„See asi oleks korras,“ ütles Willon. „Sa müüd, sõbrad, astuge ringi ja kustutage tuled!“

Silmapiilk olid ettevalmistused mõitluselks käimas. Robin Turgise, kes waljusti kirudes oma ruumide reostamise päraft protesteeris ja wahtidega ähwardas, wõttis Jehan le Loup koha kinni, surus ta pingile ja pani talle odatera kaelale. Naised kogusid kriisates trepi alumistele astetele, kuna Katharine trepi ülemisel astmel seisis. Mehed seisid laudade ja pinkide taga, kuna Casin Cholet ja Colin de la Coyeux majapidamisruumidest kaks põlewat laternat tõi.

Waheajal kummardas Tristan argliku ärwusega kuninga juurde ja rebis teda warrukast.

„Ksjale on waja lõpp teha, majesteet,“ sofiistas ta.

Uga kuningas wastas wihasel rahulolemisega:

„Wastuoksa, wader! Kumb kumma tapab, teeb riigile heateo ja wabastab linuka tööft!“

Willon sammus läbi toa ja astus tufaselt seiswa Thibaut wastu.

„Ma usun meie arwet müüd tasuda, meistert Thibaut,“ sofiistas ta.

Imestades filmitfes hiiglane teda ja kogeles:

„Mis, Teie tunnete mind?“

„Eile peffid Teie sulased mind — täna tahan mina Teid kõiastada! Ksjad on müüd wastuoksa, sõber Thibaut!“

Sel filmapiilgul puhus Guy Labarie wiimase küünla ära ja kõrts oli müüd täitfa pime. Ksegi kahwatu kuuwalguse, mis aknast sisse paistis, hoidis Huguette sellega eemale, et eesriided ette tõmbas. Daminatule nõrk paiste näis pimedust, kus ainult kaks laternaküünalt hõõgusid, walgustamise asemel weel tumestawat. Willon wõttis ihe, Thibaut teise laterna, mida siamaani Casin ja Colin olid hoidnud.

Silmapiilgu walitfes sügaw waikus, siis kajas Huguette hääl:

„Kõik walmis?“

Mõlemad wehklejad hüüdsid kui ühest suust: „Sah!“ ja samal pilgul algas mõitlus.

Waewalt olid waremalt „kuusekäbi“ kõrtji müürid, wõib olla ifegi Pariisi omad enesete wabel kummalisemat kahewõitlust näinud. Waksus pimeduses kobašid ja piiffid wastafed iiksteist, kord laternatest juhitud, kord effititud, et iiksteist uuesti luurata, kus juures la-

ternad nagu jaamiusfid kord siin, kord seal walgatasid ja heledad mõõgaterad äktselt nagu sinikad walgud läbi pimeduse kähwafid.

Ksjata oli Tristan kuningat lahuma fundunud, enne kui kahewõitluse ettevalmistused lõpule jõudsid.

„Mitte mingisuguse hinna eest ei tahta ma sest waatemängust ilma jääda,“ oli Ludwig ütelnud. Tema lapselik heameel kõiksugu juhusrikaste asjade wastu leidis sel õhtul rahuldust ja sel filmapiilgul ei olnud riigis õnnelikumat meest kui see, kes juhuslikult ta kuningas oli.

Süda oli wõitlus mitu minutit kestnud, kuid need minutid paiffid mõnele kartlikule pealkwaatajale olewat aasta pikkused.

Müüd peitub tuba kõige sügawamas waikusel, müüd — kui paljad mõõgad laternate wõhisewal walgusel kofku pörfawad, kriiskab mõni naine wõi kirub mõni mees, pimedat, waikawat kõrtji käites terawasti filmitsewa, kirgliku, inimliku eluga.

Äktselt, kui põnewus kõige kõrgemale tipule jõudnud, pörutab keegi majauksele ja kaugele kajatw hääl hüüab:

„Tehke lahti, kuningas nimel!“

Tristan teab, mis see hüüd tähendab, ja sofiistab kuningale;

„Wahid tulewad, majesteet!“

Ka Thibaut, kes pimedas olles oma wäikeft wastast otffib ja juba kahkleb, kas ta teda leiab, ja häwitada suudab, kuuleb ja saab hüüde tähendusest aru. Temale ei meeldi enam see piimesikunang.

„Tehke uks lahti!“ mõirgab ta ja ta kifa kihutab Willoni kirglikele kallaletungimisele. Nagu metskass kargab ta wastase juurde, lõõb talle laternaga näkku ja pistab talle, kui Thibaut talle wihaselt wastu hakkab, mõõga küljesse.

„Mitte liig ruttu, sina rotipiüüdja!“ hüüdis ta rõõmsasti, ja samal filmapiilgul, mil Thibaut mürtfubes kufub, liikatakse uks sisse ja wahib tungiwad põlewate, suitsuwate tõrwikutega tuppa, terwet ruumi walgusega ja sõjariistus mees- tega käites. Niipea kui ta weel wõidurõõmja pilgu on heitnud langenud wastasele, kargab Willon ette ja waatab ülles rõdule.

Katharina seisab trepi käsi puule toetades ja wiskab wõitjale ihe paela, mille see õhust kinni piüdis, huulele wajutab ja siis põue südame liigdale pistab. Lähemal filmapiilgul on Katharine kadunud ja Willon seisab, kinni kahmatud kafe soldati poolt, kelle pealik asjalugu imestades filmitseb. Kõik koosolewad „konnakarbinennad“ on kinni wõetud.

„Mis see kõik tähendab?“ küfis pealik ja

Billon vastas talle kergesti, ähwardatvate piitide üle naeratades:

„Nus kahewõitlus, kõigi kunsti nõuete järelle „mõõgaga ja laternaga“ mõidelbud!“

Wahtide pealik pööras oma tähelpanu Thibaut'le, kes ühe soldati abil püsti tõusnud, selle kääwarde toetas ja nüüd wihafelt Billonile wahhtis.

„Kes see mees on?“ küsis pealik.

Soow kättemaksu järele sai wõidu haawatult wiisakuse tunde üle.

„Mina olen Thibaut de Nussigny, Prantsuse sõjawägede ülemjuhataja,“ ütles ta.

Sirmu- ja imestuswärsin käis kõigist läbi, kes seda kardetud nime kuulsid.

Wahtide pealik teretas teda põlwitades.

„Monsigneur“, küsis ta, „kuidas see tuli?“

Thibaut meelemärkus kadus woolawa weregaga, aga ta tigeuus sai nõrkuse üle weel filmatilguts wõidu. Ta tähendas Billoni poole.

„Wõite see mees ja tõmmake lähema laternaposti külge!“

Nende sõnadega kaotas ta meelemärguse.

Ruttu pööras pealik wangi poole ja kästis lihidalt:

„Wiige see mehike ja kõlgutage üles!“

Metfikul pilgul silmitses Billon oma ümber, et mingisugust pääseteed leida. Aga seda polnud. Ta sõbrad wigasid ja ohkasid kaastundlikult, aga enam nad ei wõinud teha, sest soldatid ei lastanud neid liikuda.

Huguette wõttis ta kaela ümber kinni.

Wahid pigistasid teda kõwemini ja Billon tujutas nende pigistustel.

Norraga tõuseb üles lihtne kodanik kauge- mält laua juurest ja astub soldatite juurde.

„Pidage, pealik“, ütles ta käskiwalt toonil.

„See noormees on minu oma!“

Wihafelt pöörab pealik kodaniku poole, kes enda tema asjadesse segab.

„Kes Te olete, et julgete kuningas nimel tarwitatud õiglust takistada?“

Kodanik lükkab oma raske mütji peaft kul- lasse ja nähtawale tuleb kõigile tuntud kuningas kortsurikas, kirglik nägu.

„Mina olen kuningas õiglus ise“, ütles ta lihtsalt, kuna Kristus tema taga hüüab: „Ela- gu kuningas!“

Heitunud pealik langeb põlwile.

Imestusest kauge, kõige kõrgemal kraadil ülalatatud, saab Billon asjalooft ometi aru ega juutnud suud pidada.

„Kuningas! Suur Jumal!“ ütles ta ja kriipsutas selle sõna tähendust alla pita, ilme- rikka willega.

5.

Tähtede hääli.

Kuningas Ludwig armastas roose. Põit, mis temas kunnglikku oli, kaldus selle kuningliku lille poole; mis iial iludustungist ta püues peitus, leidis rahuldust roosi toredateft wärwi- dest ja magusast lõhnast.

Greeklased uskusid, punane roos sündinud sel ilusal päewal, mil Weenus Askaniose wal- gete roosidega taetud woodist magamast leidis ja terwed peotäied tema õitsemateft õitest oma huultele surus, nii palwelikult ja palawasti, et nad jumalanna suudluste all punastasid.

Ludwig üksteistkümmes seda legendi ei tun- nud, aga ta armastas sellegipärast punast roosi üle kõige ja oli oma aia ühe terve nurga selle lille kaswatamisele pühendanud.

Aia wanemas osas, otse wana ja halli torni kõrwal, mille osjas ta tähti uuris ja salatar- kuste üle aru pidas, seisid roositerrass, mille as- tete peal juba lõhnawad lillenupud kaswasid. See oli rooside imeilm. Seal oli iga wärwi punast: lille roosafast warjundist kuni juma- lanna punase sumi, keiserlikust purpurwärwist kuni kõige sügawama mustpunaseni. Seal õit- sefid ja lõhnasid Aphrodite lapsed kõigis wär- wiwarjundites. Kui tähed petsid — siia tuli kuningas Ludwig oma tornist alla, pühade ni- med huultel, et päikse- ja kuupaistel enmast ko- sutada rooside magusast lõhnast ja pisut rahu leida oma rahutule südamele ja rahutule hin- gele.

Sommikul pärast wiibimist „Ruusekäbis“ istus kuningas Ludwig oma roosiaias ja hin- gas üjuga head õhku, kuna ta terawad filmad kord põlwele seiswa pergamendirulli, kord kellegi näol wiibisid, mis tema kohale kummardas. Kuningas seltsiline oli wanamees, kelle nägu kogemustest ja uurimustest tunnistust andis, kuna ta filmad näisid nägemat asju, mis teiste inimeste filmade eest warjus olid. Ühes käes pidas ta suurt kristallist taemagloobust, ja nit- pea kui Ludwig pergamendi uurimisele süwe- nes, hoidis õpetlane gloobuse wastu walgust ja sümenes targal näol ta klaasistesse sügawus- tesse.

Äkitselt waatas Ludwig üles, ja sama äkki wiibisid astroloogi filmad tema näol.

„Tähtede seis ja tähendus on sulle tuttav“, ütles kuningas, „ja nüüd tead sa ta seda harul- dast uuenägu, mis kolme päewa eest nägin.“

Tõsisel näol laskis õpetlane pea longu wa- juda. Wähemalt tosin korda oli kuningas te- male oma uuenägu jutustanud, aga ta kuulas uuendatud teadaarmet sama üllatatud näoga, kui esimene kord, kui kuningas nüüd uuesti algas:

„Mägin, et olin siga ja hullufin Pariisi tänavatel ning leidfin ühest rentsiist pärli, mil mõõtmata väärtus. Ma ajetasin pärli oma kroonisje ja ta käitis terve Pariisi oma järaga. Aga siis rõhus ta raskesti minu otsa esist; ma wiskasin ta maha ja tahtsin teda mädasse tallata, aga siis kukkus taewast üks täht ja takistas mind seda tegemast. Üleni higitsest ärkasin ma wärisedes.“

Ruttu, kinnulaadilise pealiigutusega, pööras kuningas astroloogi poole ja küsis terawasti:

„Noh, mis Te selle kohta ütlete?“

„Pikkamisi raputas astloroog pead ja pikkamisi wastas ta:

„Tähed särawad ja nende sära ekfitab surelikkude silmi; raske on nende arwamist seletada. Tumedad on unenäod ja raske on harilikul waimul nende mõtet mõista, nende tumedusest läbi tungida.“

Kuninga kulnud läksid kipra.

„Et tähed särawad ja unenäod tumedad on, tean ilma sinutagi! Mina toidan ja katan sind sügawama tarkuse pärast. Seleta mulle mu unenägu ära Prantsusmaa pärast, nagu Joosep waraw unenäo ära seletas!“

Liikumata näoga wahtis astroloog kristallmunasse, siis ütles ta mõõdetud toonil:

„Mina seletan Teie majesteedi unenägu järjekijelt. Sügawustes, rahwa põhjas, elab keegi, kes, niipra kui ta kõige kõrgemale kohale tõstetakse, Teie majesteedile palju kasu wõib saata, aga ka nii ilulikas wõib muutuda, et Teie teda tahaksite tagasi liikata sügawustesse, kust ta tulnud. Tähed kuulutawad niisugust sündmust, ja seitse päewa tänaqest arwates wõib see tundmatu head teha. Usjata olen ma teda katsumud kristallis näha, aga ma näen ainult suurt rahwahulka, pidulikku woogamist ja masaki, soldatite segu, tapmist, werewalamist ja suurt wõitu Prantsusmaale, ja siis kukub taewast üks täht, ja kõik lahwtatab.“

Silmapiilgu wahtis kuningas mõttes oma ette, siis näitas käega, et astroloog lahkus, ja see läks keerdtreppi mööda üles tornikambriksje tagasi, kus ta oma teadusele elas.

Krewalt jalutas kuningas rooſide wahel edasi ja tagasi, ja mõtles ainult tähtede peale.

„Oleks Willon Prantsusmaa kuningas!“ soſistas ta oma ette: „See loll ballaadiluuletaja oli eile täis tuld ja leeki. Narrid on õnnelapsed, ja nii kui üks loll tüdruk minu õndsaja isa päästis, nii wõib see loll mees ka minu päästa!“

Rasked sammud äratasid ta mõtetest, ja kui

ta ümber pööras, seisis ta eileõhtune kaaslane ta ees.

„Noh, Tristan, mis on jündinud?“ küsis ta murelikult, sest Tristani näol seisis teatud tige naeratus, mis alati pahade sõnumite eelteataja oli.

„Lind on wälja lennanud, majesteet“, wastas see. „Thibaut de Nuſſigny haaw ei olnud nii raske kui arwajime. Riiepa kui ta oma maija oli wiidud, läks tal korda wõõrastes riietes Pariisist lahktuda ja arwatawasti Burgundi hertsogi juurde minna.“

Kuningas kehitas ükskõikset õlgu.

„Soowin hertsogile palju lõbu,“ tähendas ta. „Ta on minu waenlasele kardetawam, kui ta tema pool seisab. Kus on siis eileõhtused wõllanäod?“

„Mesſire Noeli hoiu all.“

„Ja minu wõistleja kuningatrooni peale?“

„Selle eest hoolitseb habemcajaja Olivier. Mina oleksin selle nadikaela koha lastnud wõllasse tõmmata.“

„Sinu aeg tuleb, wader, ära muretse! Aga tähed kuulutawad mulle, et mulle seda riimise-pitsejat nadikaela weel waja on. Tunnen üht lugu Harun al Rashidist...“

Tristan warjas aegutust ja pilget, mis talle huultele tuli.

„Jälle üks uus lugu, majesteet?“ küsis ta kaebawalt, sest kuningas jutustused ei humitanud teda kuigi palju.

Aga kuningas jattas, ilma, et kaaslase tunnetest oletks hoolinud:

„Lugu sellest, kuidas ta ühe joodiku lastis tänamalt ära koristada ja oma paleesse wiia. Kui mehike siis jälle kaineks sai, tegid kojateenijad talle selget, et ta kalli on. Tema ülespidamine selle juures tegi usklikkude walfitsusele palju nalja, ja mina tahan endale nüüd samasugust nalja lubada.“

Tristan oli imestuse pärast keeletu. Seda-laadi nali oli talle uudis ja tema arust mitte sugugi lustiline.

„Ja Teie tahate teda siis uskuma panna, et ta kuningas on, majesteet?“ küsis ta wiimaks.

Kuninga tigedast näost lehmis üle naeratus.

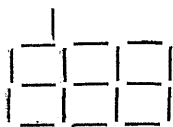
„Mitte täitsa“, ütendas ta. „Aga kui ta ärkab, siis peab ta uskuma, et ta on krahw de Montcorbier ja Prantsusmaa sõjawägede ülemjuhataja. Tema nali lõbustagu mind, ta hea täht teenigu mind ja tema meeldiv olek maksu minu eest kätte teatud neule, kes julgus mind eemale liikata. Saada Olivier siia!“

(Särgneb.)

Hindmõistatus

Nr. 11.

Ruidas võib joonisel antud seitsmest ruutust, mida moodustavad 20 tiku, kaheksa tiku ümberpaigutamise saada ühe tuttava Euroopa riigi?

Lahendused tulevad saata „Romaani“ talitusele (Tallinn, postkast 199) kuni 1. juulini s. a. Digete lahenduste saatjate nimed avaldatakse „Romaanis“ nr. 14 ja loositakse nende vahel välja 3 eksemplaari August Allu: „Lilla elefant“.

„Romaani“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 8.

Sellest joonistusest tulevad kõige pealt eraldada ülemised kolm rida ruute ja siis jagada diagonaali järgi pooleks külje 3 ja ülemise 8 serva vahel. Seega saaksite kats tarvisminemat osa.

Siis võetakse alumised viis rida ruute ja jagatakse pooleks nii, et jagaja läheks pärast alumise ääre kolmandat ruutu üles teisele poole välja viiendas reas kolmanda ruudu eesjoonele. Seega on siis kõik osad käes.

Alumiste osade kõige kitsama otsa külge seatakse vastav külge ülemistest osadest nii, et kogupikkus annab välja 13 ruutu ja laius on siis 5 ruutu.

Seega lahendus: $8 \times 8 = 64$ nüüd aga on sama suur $13 \times 5 = 65$.

	1	2	3	4	5	6	7	8
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								

„Romaani“ talitusele — Tallinn, Riguliste tän. 16.

Hindmõistatuse nr. 11 lahendus on järgmine:

Lahendaja nimi ja täielik aadress:

Sigeid seletusi saatsid:

Tallinnast: Karl Brofmann, Bernhard Hindrea, August Käsn, Ilmar Kaarna, Ingeborg Mesment, Paul Tobre. **Tartust:** Johannes Jõul, R. Kerem, W. Lind, Emilie Masing, Eduard Pedajas Bernhard Saar. **Nõmmelt:** Karl Wendt, E. Nadel. **Wõrust:** A. Tilger. **Pärnust:** Peeter Root, Mihkel Nuff, A. Draw, A. Paara, Tiffi. **Kiltst:** Karl Martens. **Kärtnast:** August Pallas. **Lihulast:** J. Anunt. **Kuresaarest:** A. Nellsis. **Simunast:** Joh. Unt. **Riisiperejt:** R. Wiroja.

Toimepandud loomisel mõitsid igaüks ühe eksemplari kirjastuse „Aeng“ väljaandel ilunud juht- raamatust järgmised lahendajad:

- 1) Eduard Pedajas, Tartus, Raatuse tän. 100.
- 2) Karl Wendt, Nõmmel, Põllu tän. 26—2.
- 3) Bernhard Hindrea, Tallinnas, Rauba tänar nr. 18, kort. 11.
- 4) R. Kerem, Tartus, Wabriku tän. 10, kort. 4.
- 5) R. Wiroja, Riisipere jaam.
- 6) Joh. Unt, Rohu algkool, Simunas.
- 7) A. Tilger, Wõrus, Jüri tän. 18.
- 8) Tiffi, Pärnus, Runinga tän. 30.
- 9) A. Nellsis, Kuresaares, Landrati tän. 16.
- 10) Ingeborg Mesment, Tallinn, Riiutli tän. nr. 13, kort. 10.

„Laewandus“

on ainukene laewasõidu, merikaubanduse ja meritehnika ajakiri, kui ka kõige suurem ja loetavam eriajakiri Eestis.

„Laewandus“ saadetakse kõigisse Baltimere riikidesse ja teistesse suurematesse tsentrumidesse väljamaal. Sellepärast on ka temas kuulutamise kõige kasulikum.

Aadr.: „Laewandus“, Tallinn, Meripuiestee 5.

===== NÕUDKE PROOWINUMBRID! =====

Tellige weel täna kohalikust postkontorist ilma iga lis

=== ajakiri „ROMAAN“ ===

Ajakiri „ROMAAN“

jõuab varsti oma teise aastakäigu keskpaika. Puudub veel ainult kaks numbrit.

Ja meie lugejad on veelgi kindlamale arvamisele jõudnud, et „ROMAAN“ tõesti kõige paremat ning rahvalikumat on osanud pakkuda, mis ilma rahwaste kirjanduses olemas.

Kaust-kaustalt on koondatud kogu mitmekesine maailm, nüüdisaegne ja muistne, romaanides, jutustustes, kirjeldustes ja lüües. Nali ja tõde, mõte ja tunne, rõõm ja ahastus — kõik seisab siin reas.

Kes omale „ROMAAN“i aasta lõpul kokku koidab, saab omale kui ka perekonnale väärtusliku alguse raamatukoguks — koguks, kus ükski lehekülge ei wanane.

Ja missuguse hinnaga — 750.— marka.

Seejuures peetagu meeles, et „ROMAAN“ annab aastas oma 24 numbris (à 32 lhk.) kokku 768 suurt lehekülge peenelt trükitud lugemist.

Iga lehekülge seisab koos keskmiselt 116 reast, s. o. aasta jooksul saab lugeja ligemale 90.000 rida, mis meie poolt rida-reali tuleb oota.

Sellest ridade-arvust võiks omakord teha ligi 3600 harilikku raamatulehekülge à 25 rida, ning neist lehekülgedest saaks 60 meie harilikku juturaamatut, meie raamatuturu hariliku hinnaga igaüks à 60 marka.

Sellega tähendab ajakiri „ROMAAN“i lugemine aasta jooksul ligi 3000 marga kokkuhoidmist.

Selle meie odavuse aluseks on ainultüksi meie suur läbimüük.

Kes sellest ajakirja „ROMAAN“ teenest vääriiselt oskab lugu pidada, soovitab meie ajakirja kogu oma tutvuskonnas, et meid meie rahvalikul teel toetada.

Tellimised palume ära anda lähemas postkontoris, kus nad ilma iga lisamaksuta vastu võetakse ja kohe edasi saadetakse.

Seda loodame eriti just poole aasta wahetuseks.

Šugawas austuses

Kirjastus „ARENG“ Tallinn,
Niguliste tän. 16. Tel. 26-46.

KOKK

on kõige parem
 taimewõi — lauawõi,
 ja sisaldab üle 85% rasva ollusi,
 seega niisama toitev kui koorewõi,
 viimasest aga poole odavam.

Proovige ise „Kokka“ ja otsustage siis.

„Kokk“ on saadaval iga's kaupluses

Tallinnas, teistes Eesti linnades ja alewites.

„Koka“ tehas valmistab peale selle:

Pagaritele ja kõõgi jaoks (praadimiseks ning
 küpsetamiseks) Eesti Kokowari, üle 90% raswaollusi.

Shokolaadi ja kondiitriäridele — Kokoswõid
 doppeltraffineeritud.

Aadress: TALLINN, Allika tän. nr. 10.

==== Kõnetraat 25-26. ====

Shokolaad Kausmann & Ko. Kompwekid

Shweltsi
 Piima
 Dessert
 Noisette
 Silva
 Mignon
 Vanille
 Kalew jne.

Tallinn, Narwa maantee nr. 32

Shokolaadi
 Karbi
 (shokolaadi)
 Paber
 Dessert
 Karamell
 Monpensier
 Marmelaad
 Pastilla jne.